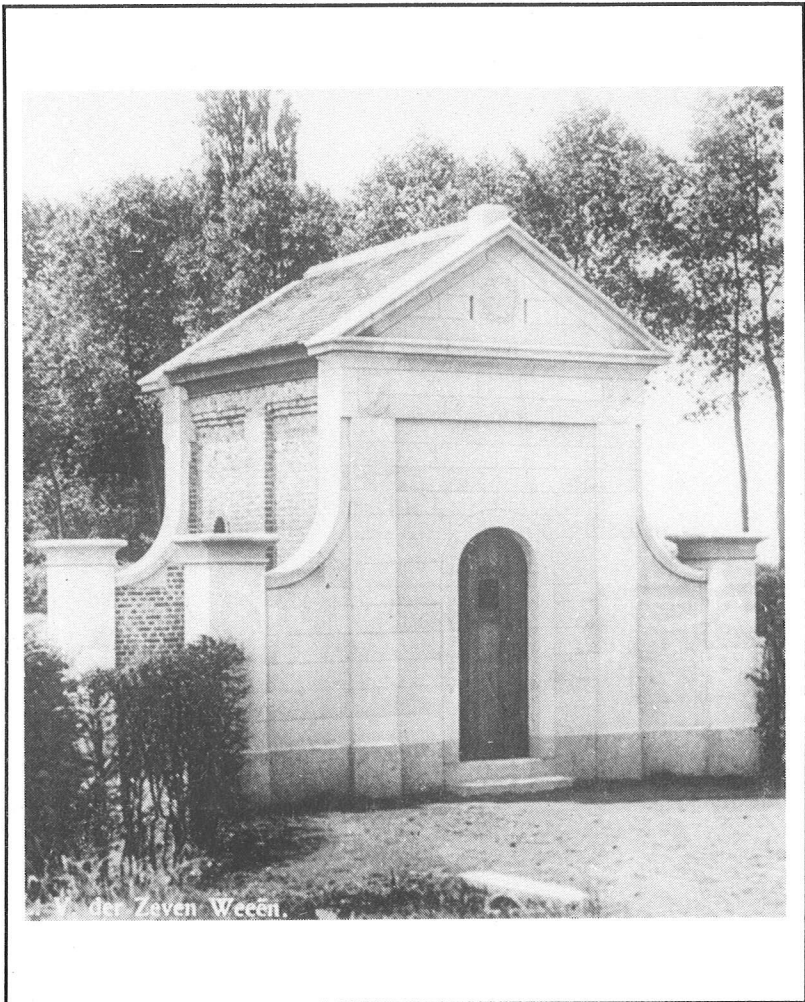


Postkantoor van uitgifte : Nevele  
Kloosterlaan 1 9850 Nevele

**Driemaandelijks tijdschrift  
van de heemkundige kring**

**HET LAND VAN NEVELE**

Vereniging zonder winstoogmerk



**MAART 1988 - JAARGANG XIX - AFLEVERING 1**

De voorzijde van Hulins kapel te Lotenhulle in de jaren vijftig.  
(Foto K. Malfait)

**Driemaandelijks tijdschrift  
van de heemkundige kring**

# **HET LAND VAN NEVELE**

Vereniging zonder winstoogmerk

**KAPELLENNUMMER (II)**

**MAART 1988 – JAARGANG XIX – AFLEVERING 1**

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT  
Veldestraat 26  
9841 Nevele -Merendree

Het tijdschrift „HET LAND VAN NEVELE” is een driemaandelijkse uitgave van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” v.z.w.

**Redactieraad:** J. LUYSSAERT- voorzitter  
A. STROBBE  
J. VAN DE CASTEELE

**Redactieadres:** J. LUYSSAERT  
Veldestraat 26  
9841 NEVELE - Merendree

Voor verdere informatie in verband met de opgenomen artikels en bijdragen voor het tijdschrift, gelieve contact op te nemen met de redactievoorzitter. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

---

De heemkundige kring „Het Land van Nevele” is een vereniging zonder winstoogmerk die ernaar streeft, enerzijds de heemkundige studie van de streek te bevorderen, te beoefenen en de verworven kennis te verspreiden; anderzijds actief bij te dragen tot beheer, bescherming en vrijwaring van het cultureel en natuurlijk patrimonium van de streek.

Daartoe organiseert zij ook geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstappen en wandelingen.

Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen eraan deelnemen.

Zijn werkgebied wordt gevormd door volgende deelgemeenten:

Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Poesele, Sint-Marens-Leerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren.

De zetel van de vereniging is gevestigd in de gemeente Nevele.

---

**Briefwisseling in verband met de werking van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” v.z.w. dient te worden gericht aan het secretariaat van de vereniging, Heistestraat 45, 9840 NEVELE.**

---

– **Abonnement en Ildmaatschap:** 450,-fr. per jaar.  
vanaf 1.000,-fr. per jaar  
steunend lid.

te storten op rekening 000-0627981-03 of 290-7431460-20 van „Het Land van Nevele” v.z.w., Beentjesstraat 24, 9850 NEVELE

– **Losse nummers:** voor zover voorradig.  
– **Opzegging abonnement:** vóór 1 december.  
– **Overname van teksten:** toegestaan mits bronvermelding.

---

Lay-out: P. D'Hoker.

Gedrukt in de Beschutte Werkplaats „Nevelland” te Nevele.

## HULINS KAPEL IN LOTEHULLE

Motto: *La chapelle désaffectée*  
De afgedankte kapel

*Au temps où l'avenir m'offrait des jours sans nombre,*  
In de tijd toen ik nog toekomst in overvloed had  
*Je Lui avais construit dans le silence et l'ombre*  
Heb ik voor mijn uitverkorene in de stille, schaduwrijke  
*Et la fraîcheur d'un coeur désert,*  
Oase van mijn eenzaam gemoed  
*Une chapelle close à tout regard profane,*  
Een kapel gebouwd, afgeschermd voor elke wereldse blik,  
*Où mon rêve flottait en vapeur diaphane,*  
Haar hemels droombeeld zweefde er rond  
*Pieux comme un encens offert.*  
Vroom als een wolk van wierook.

Uit *Les Eaux qui sourdent* door Hulin-de-Loo  
Uitgeverij J.-E. Goossens, Brussel, 1940, p. 47.  
(Eigendom Robert Leenknecht)

In 1916, hij was toen 54 jaar oud, schreef Georges Hulin de Loo een gedicht met als titel: *La chapelle désaffectée*. Het staat op pp. 47-49 van zijn dichtbundel *Les Eaux qui sourdent* uit 1940. Hij zingt er zwaarmoedig zijn wanhoop uit, ooit nog een „geliefde vrouw” te ontmoeten. In zijn hart had hij nochtans een ruimte ingericht om zijn uitverkorene te ontvangen. Die ruimte was een kapel in zijn binnenste. De vertaalde eerste strofe van dit gedicht plaats ik graag als een motto boven dit artikel dat handelt over de man en over de „uiterlijke” kapel die hij - samen met zijn zuster Anna - liet bouwen.

## INLEIDING

### Verantwoording

Dit jaar is door paus Johannes-Paulus II uitgeroepen tot een Mariajaar. Op vele plaatsen in Lotenhulle vinden we kapelletjes, grotjes en beeldjes ter ere van Onze-Lieve-Vrouw. In maart 1987 was het juist 100 jaar geleden dat Vandemoortele's kapelleke gebouwd werd. Dit eeuwfeest is luisterrijk

gevierd op 26 en 27 september jl. door de hele parochiegemeenschap. In het eerste kapellenummer heeft Patrick de Meyere de geschiedenis van de kapel nagetrokken.

Dit jaar, in 1988, is het 50 jaar geleden dat Hulins kapel ingewijd werd. Het opzet van het kapellenummer, samen met de hierboven vermelde feestelijke gebeurtenissen, waren voor ons voldoende aanleiding om een schets te geven van de gebedshuizen of kapellen van Lotenhulle in het algemeen en van Hulins kapel in het bijzonder.

### De dorpskerk

Tussen het groene loof van de bomen en de rode daken van de huizen verheft zich spits de achthoekige veldstenen kerktoren van de H. Kruiskerk van Lotenhulle.

Op geregelde tijdstippen herinnert het vertrouwd klokgelui de parochianen aan het uur of roept het op tot deelneming aan een of andere kerkelijke plechtigheid.

In het kerkgebouw voelen gelovigen zich gelijkkelijk verbonden door de dragende traditie van eenzelfde geloof. De dorpskerk is een gemeenschaps-huis. De meeste Lotenhullenaars komen er al generaties lang samen om de belangrijkste levensgebeurtenissen in gemeenschap te vieren, om te delen in elkaars vreugde of smart bij geboorte, huwelijk of overlijden.

Anna Van Leeuwen zaliger, een volkswrouw uit Lotenhulle, hoorde die fundamentele gelijkheid van alle mensen in de melodie van het klokgelui. „Als je goed luistert”, vertelde ze me. „hoor je de klokken altijd opnieuw zingen:

*Bim, bam, bom  
Klein of groot  
Rijk of arm  
't Is al gelijk  
't Moet allemaal dood  
Bim, bam, bom  
Klein of groot...”*

De parochiekerk is dé uitgelezen plek waar de mensen zich solidair verbonden voelen in een traditie van geloof, hoop, liefde en berouw rond de persoon van Jezus Christus. Naast het gemeenschapsvormende grotere gebedshuis, de kerk, zijn er in Lotenhulle verscheidene kleinere gebedshuisjes of kapellen waarin de mensen hun geloof persoonlijker, intiemer kunnen beleven en belijden.

## **De H. Hartkapellen**

In Lotenhulle is er slechts één grote kapel gebouwd ter ere van het H. Hart: de Sacramentskapel in de Lomolenstraat, nu eigendom van Geert de Meyer. De kapel werd gebouwd in opdracht van de gezusters Blomme die vroeger op het „Klein Kasteelke” woonden, nu Heirstraat nr. 35. Aannemer Kamiel Soens van Lotenhulle heeft de kapel gemetst, nog vóór de Eerste Wereldoorlog.

De kapel werd tweemaal per jaar opengesteld ter gelegenheid van de jaarlijkse grote ommeegang (= processie) op de zondag na Sacramentsdag en op 15 augustus, feest van Onze-Lieve-Vrouw-Hemelvaart. De pastoor hield er altijd halt om de geknielde mensen te zegenen met het Allerheiligste. Vóór de kapel gebouwd was, hield de processie altijd halt bij een openluchtaltaar op schragen, dat voor de gelegenheid opgesteld was vóór de oude pastorie, nu woning van Luc de Roo, Heirstraat nr. 27. Als het regende of onweerde, bood zo'n gelegenheidsaltaar uiteraard weinig beschutting. De godsvruchtige gezusters Blomme hebben de kapel laten bouwen op hun eigendom in de Lomolenstraat om het Allerheiligste telkenjare een passende halte te waarborgen. Het binnenste van de kapel is nooit als bidplaats ingericht en bestaat nu nog uit een lege ruimte, die dienst doet als houtstapelplaats.

Drie ander openluchtkapellen ter ere van het H. Hart zijn Veronica's Kruis in de Hansbekestraat, de H. Hartkapel tegen de gevel van het huis van G. Vermeersch in de Barelstraat en het H. Hartbeeld in de kloostertuin van de Zusters O.L.V.-Presentatie.

In al de andere kapellen van Lotenhulle wordt O.L.V. vereerd.

## **De O.L.V.-kapellen**

Als moeder van Christus, de mens bij uitstek, is Maria als het ware ook de moeder van iedere individuele gelovige. Ze is de uitgelezen voorspreekster van de mens bij God en bij Zijn Zoon.

Wat al namen hebben we Haar niet toebedacht in haar litanie! Ze is de moeder van goede raad, de Morgenster, het Heil van de zieken, de Toevlucht van de zondaars, de Troosteres van de bedroefden, de Hulp van de christenen, de Koningin van de vrede...

Onze liefde gaf haar duizend namen, zoals we het zingen in een alom gekend Vlaams Marialied.

In Lotenhulle wordt Onze-Lieve-Vrouw aanbeden in drie grote kapellen waarin zich een altaartje en bidstoelen bevinden.

Moortels (= Van de Moortele's) kapel in de Lomolenstraat ter ere van O.L.V.

van Gedurigen Bijstand (1887), de kapel „Nood zoekt Troost” in de Paddestraat ter ere van O.L.V. van La Salette (1873) en Hulins kapel langs de Steenweg op Deinze ter ere van O.L.V. der Zeven Weeën (1938).

Kleinere kapellen, muur- of veldkapellen, bevinden zich in de Veldhoek (O.L.V. Middelaars van alle genaden), de Malsem (O.L.V. van Lourdes), het Kannegat (O.L.V. van de vrede), de Meulenhoek (O.L.V. van de Molenhoek), de Heirstraat (O.L.V. van Lourdes) en de Barelstraat (O.L.V. van Lourdes).

Voorts tref je zowat overal in Lo aan bomen, aan muurgevels, in tuingrotjes buitenshuis en op de schouw binnenskamers beeldjes aan van de Moeder Gods.

Waar men gaat langs Lootse wegens, komt men u Maria tegen, staat uw beeltenis ten pronk!

### **Volkse devotie**

De meeste volksmensen van Lo zijn niet beschaamd hun devotie tot Maria in het openbaar te tonen en te belijden. Die verering komt zeer sterk tot uiting tijdens de meimaand, de Mariamaand bij uitstek. Dan worden de kapelletjes met bloemen opgesmukt en telkenjare heeft er een parochiale avondlijke processie plaats naar een van de kapellen.

De uitzonderlijke betekenis van de O.L.V.-kapelletjes komt eveneens tot uiting tijdens een noveen. Dit is een negen dagen durende, dagelijk gebedsbijeenkomst bij een van de kapellen van Lotenhulle. De familieleden, burens en naaste vrienden bidden dan samen voor iemand uit de buurt die erg getroffen is door tegenslag of door ziekte. In hun onmacht is Maria hun laatste toevlucht. Door middel van gemeenschappelijk vurig gebed, door offergaven en/of beloften trachten ze Maria's bijstand af te smeken. Bijna als kinderen wenden ze zich eerder tot hun hemelse Moeder dan tot de Vader of de Zoon. Samen, in groep met heel de buurt, zingen en bidden ze dan vol hoop, vol vertrouwen en vol overgave vanuit de gedachte: jij ben de laatste die kan helpen. We leggen het lot van onze zieke of gekwetste in Uw handen. We vertrouwen U ten einde toe.

De vele kapelletjes van Lotenhulle zijn stenen getuigen van de volkse devotie van onze mensen tot hun hemelmoeder. Niemand passeerde vroeger een kapelleke zonder Maria te groeten, zonder ten minste een Ave Maria te prevelen. Van jongsaf aan leerden de ouders die groet aan hun kinderen. Kapelletjes waren ankerplaatsen waar de volksmensen vol geloof, vol dankbaar vertrouwen, even bleven stille staan. Plaatsen waar hemel en aarde elkaar even raakten. Nu nog, voor wie gelooft.



## OUD, OUDER, OUDST

De kapel die de mensen van Lotenhulle vroeger het meest bezochten, was volgens mijn informanten zonder twijfel „Moortels kapel” in de Lomolenstraat. Deze mooie kapel is gebouwd in 1887. De kapel ”Nood zoekt Troost” in de Paddestraat, vroeger Paddewegel genoemd, dateert volgens een ruitvormige tegel, ingemetseld tegen de buitenzijde van de koorgevel, van het jaar 1873. Deze kapel is dus ouder dan Moortels kapel.

Nog ouder dan de beide bovenvermelde kapellen is de verdwenen kapel van O.L.V. der Zeven Weeën langs de Steenweg op Deinze. Ze was eigendom van de familie Hulin de Loo.

Vroeger behoorde deze kapel tot de heerlijkheid van het Dendermondse die ongeveer gans de Lotenhulse dorpskom omvatte en waarvan het foncier (= belangrijkste pachtgoed) het Goed te Pittem was, tegenwoordig Pittemstraat nr. 20.

In de documentatie die Arthur Verhoustraete verzamelde over Lotenhulle in het Rijksarchief te Gent lezen we: „Het kapelleke langs de straat naar Aalter dat over een twintigtal jaren langs de andere kant van de straat stond „renteerde” (1) onder het Dendermonds. De grond waar het kapelleke op stond, heet de *Moormande*.” A. Verhoustraete vond in het archief van Lotenhulle slechts twee heren van het Dendermondse terug, namelijk Frans-Emmanuel Baelde (1733) en Pieter-Winno de Hau (1771). De heerlijkheid van het Dendermondse is dus ten minste 250 jaar oud. Wanneer en door wie precies de vroegere kapel gebouwd werd, hebben we niet achterhaald.

Volgens oud-onderwijzer Albert de Meyer, die vlakbij de huidige kapel woont, was ze ongetwijfeld de oudste kapel van Lotenhulle. Hij leidde dit af uit het feit dat hij zijn vader, die geboren is in 1881, nooit heeft horen spreken over de bouw van dit kapelleke. We mogen aannemen dat het meer dan waarschijnlijk veel ouder was dan de Kapel in de Paddestraat uit 1873.

De piëta in de kapel, waarover we straks meer vertellen, vormt eveneens een aanduiding dat de verdwenen kapel van Hulins de oudste kapel van Lo is, waarvan we nu nog weet hebben.

Het oud kapelleke van Hulins werd afgebroken omstreeks 1930. Samen met de kapel sloopte men ook de huizen van Gust Van Eeghem en Bruuntje Desmet, die ernaast stonden.

De afbraak van deze drie gebouwen gebeurde ter voorbereiding van de aanleg van de nieuwe betonweg tussen Aalter en Deinze. Aannemer Adhemar de Pauw uit Nevele legde de weg aan. De vroegere kapel van Hulins bevond zich ongeveer recht tegenover de nieuwe kapel, in het midden van de huidige betonweg.



## DE FAMILIE HULIN DE LOO

### Georges Hulin de Loo

De man die verantwoordelijk was voor de afbraak van de kapel, was de toenmalige Lootse burgemeester Georges Hulin de Loo (1862-1945). Deze burgemeester had in die tijd zoveel macht dat hij de nieuwe betonweg zoals vanouds kon laten meekronkelen met zijn eigendom in plaats van de weg rechtuit naar het huidige restaurant „Den ouwen Prins” te laten doortrekken (2).

De vroegere kasseiweg liep tussen de twee rijen eiken waartussen nu het fietspad ligt. Aan de ene zijde van de weg lag Hulins park, aan de andere zijde lagen landbouwgronden die evencens eigendom waren van de familie Hulin. Op die landbouwgrond bevond zich de kapel met ernaast, naar Lotenhulle toe, de twee huizen waarover hierboven sprake.

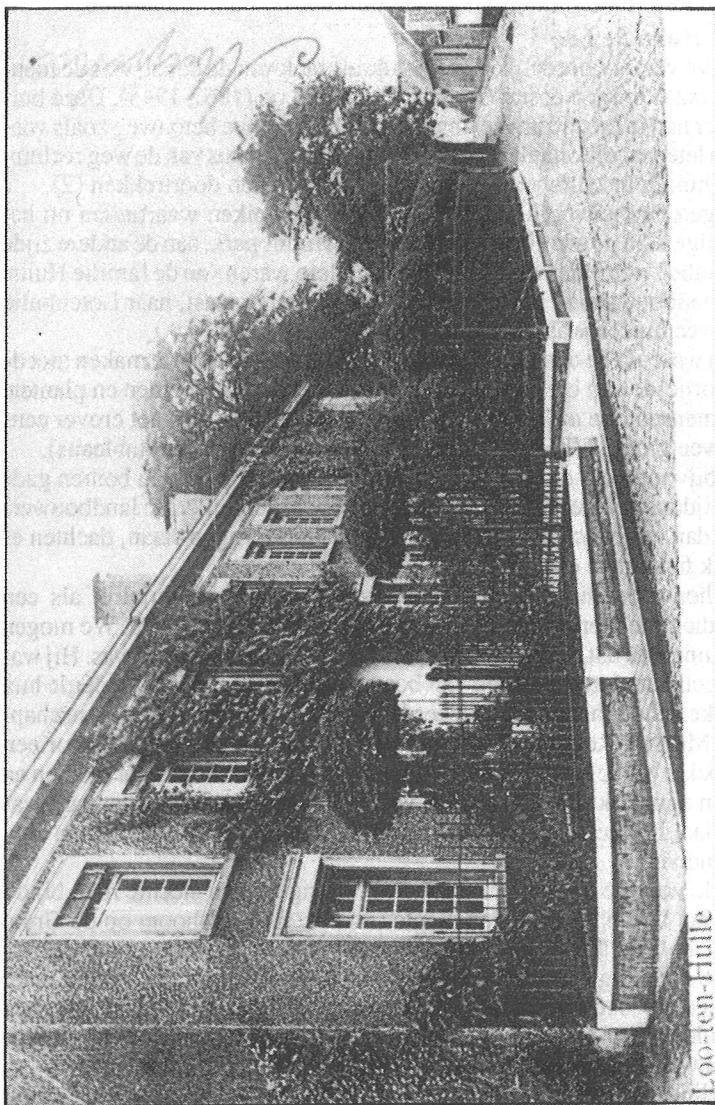
De reden waarom de oude kapel moest verdwijnen had alles te maken met de grote voorliefde van burgemeester G. Hulin de Loo voor bomen en planten. Oudere mensen, die mijnheer Georges gekend hebben, zijn het erover eens dat hij twee grote liefhebberijen had: bomen en schilderijen (tableaus).

Hij had bijvoorbeeld de gewoonte de groei- en bloeiwijze van bomen gade te slaan tijdens zijn zomerse wandelingen door Lotenhulle. De landbouwers die hem dan in gedachten verzonken bij een boom zagen staan, dachten er natuurlijk het hunne over.

Zij beschouwden die belangstelling voor bomen waarschijnlijk als een luxegril die rijke mensen als de Hulins zich konden veroorloven. We mogen echter aannemen dat de natuurliefde van de professor geen pose was. Hij was oprecht geboeid door het leven van bomen en planten. Hij bewonderde hun natuurlijke schoonheid en bestudeerde hun wetenschappelijke eigenschappen (3). Meester Robert Leenknecht (4) vertelde me dat de professor een notitieboekje bijhield waarin hij regelmatig de veranderingen aan bomen en planten in zijn park neerschreef. Bij vele bomen en struiken in het park was een speciaal bordje aangebracht waarop de wetenschappelijke namen vermeld stonden.

Zijn liefde voor de bomen bezorgde hem overigens een slechte roep bij de mensen van Lotenhulle. Na het planten van de vrijheidsboom op de Grote Plaats na de Eerste Wereldoorlog, had hij tijdens zijn toespraak de ongelukkige ingeving te zeggen dat de bomen tijdens de voorbije oorlog meer geleden hadden dan de mensen. Het is begrijpelijk dat de oud-strijders, hun familieleden en vrienden, die zoveel menselijk lijden meegemaakt hadden, hem dat kwalijk genomen hebben.

De ouderlijke woonplaats en de prachtige hovingen deden als het ware dienst als recreatief buitenverblijf voor de professor en voor zijn zuster Anna, die beiden ongehuwd gebleven zijn.



Het herenhuis van de familie Hulín in zijn oude glorie  
Nu gelegen Lodorp 54-56 (Foto A. Bollaert)

Alleen tijdens de zomermaanden verbleven broer en zus constant in hun woonhuis, nu Lodorp 5c. Het talrijke, meestal Lootse dienstpersoneel zorgde in en rond het huis voor de goede gang van zaken tijdens de aan- of afwezigheid van de Hulins. Het grootste gedeelte van het jaar (van december tot juli) woonden ze in een aristocratische herenwoning op het Bisdomplein 3 in Gent (nu Bestendige Deputatie van de Provincie Oost-Vlaanderen).

Georges Hulin was er hoogleraar aan de faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de „Ecole des Hautes Etudes”. Dit was de eliteschool van de vrijzinnige franstalige bourgeoisie die in de jaren dertig van deze eeuw officieel vernederlandst werd en die nu bekend is als de Gentse Rijksuniversiteit.

Hij gaf er cursussen in psychologie, logica, moraalfilosofie, economische geschiedenis en geschiedenis van de schilderkunst.

Hij was een nationaal en internationaal gewaardeerd kenner op het gebied van Vlaamse kunst uit de late middeleeuwen en uit de zestiende eeuw. Hij schreef belangrijke wetenschappelijke bijdragen o.a. over Pieter Breughel de Oude, de gebroeders Van Eyck, Dirk Bouts, Hans Memling, Quinten Matsijs, Rogier Van der Weyden, Juan de Flandes en over miniaturen uit de late middeleeuwen en uit de 16e eeuw. Hij stelde in 1902 de zeer waardevolle catalogoog samen van de belangrijke tentoonstelling van de Vlaamse schilderkunst te Brugge. Hij was als het ware een wegbereider van de nationale en internationale waardering van de kunst van de zogeheten „Vlaamse Primitieven”.

Het is dan ook op zijn minst merkwaardig te noemen dat professor G. Hulin die de oude Vlaamse kunst zo bewonderde, dat precies hij, zo weinig begrip en waardering wilde opbrengen voor de zo duurbevochten vernederlandsing van de Rijksuniversiteit te Gent die zo broodnodig was voor de ontvoogding van het Vlaamse volk. We hebben de motieven van zijn verzet niet onderzocht, maar feit is dat hij pertinent weigerde in het Nederlands te doceren. Zijn hautaine, francofiële houding wekte zo erg de irritatie op van de Vlaamse studenten dat ze hemzelf en zijn huis in Gent beklad hebben met blauwe (liberale) inkt. In oktober 1930 was hij de enige professor van de Rijksuniversiteit die, tegen de Belgische regeringsbeslissing in, het lef had verder in het Frans les te geven. De Vlaamse studenten hebben hem toen effectief uit de universiteitsgebouwen verjaagd. In 1932 werd hij - wellicht om verdere moeilijkheden te voorkomen - toegelaten tot het emeritaat.

Volgens de meesten van mijn informanten begreep burgemeester Georges Hulin wel Vlaams, maar hij kon het niet zo vlot spreken. Hij sprak een houterig „op-de-letter”-Vlaams. Het Vlaams behoorde niet tot zijn stand.

Onder elkaar spraken de Hulins altijd Frans. Zo was „Qu'est-ce qu'il/elle dit?” een zinnetje Frans dat veel Lotenhullenaars van *uffer* Anna Hulin geleerd hebben en van buiten kenden. Die vraag stelde juffrouw Anna steeds

opnieuw aan haar Gentse „uffer de compagnie”, juffrouw Thijsebaert tijdens hun wandelingen in Lotenhulle. De gezelschapsdame verstreekte haar dan in het Frans uitleg over wat de Lootse mensen in het Loots gezegd hadden. Juffrouw Anna hoorde niet bijster goed en droeg altijd haar luisterhoorn bij zich. Een klein aristocratisch hondje - met strikje en met jasje aan - trippelde tijdens de wandelingen met de dames mee.

Georges Hulin zelf had evenmin veel contact met de plaatselijke bevolking in Lo.

Tijdens het academisch jaar kwam hij slechts nu en dan voor een week-end naar Lotenhulle. Dit gebeurde wellicht wanneer zijn aanwezigheid als burgemeester absoluut vereist was. Broer en zus vertrokken elk keer met Sinterklaas naar Gent en na de examentijd kwamen ze terug naar Lo. Het gemeentelijk bestuurswerk liet Georges over aan gemeentesecretaris Oscar de Kesel, die ook jonggezel was en op „de Grote Plaats” woonde, nu Nevelestraat nr. 4, dicht bij het gemeentehuis.

Georges Hulin was anderzijds wel een harde werker. Zijn bibliografie bewijst het. Hij was een kamergeleerde die veel las en schreef, „vaak tot laat in de nacht, in het gezelschap van een fles goede wijn” verzekerde Robert Leenknacht me. Zijn ontspanning bestond erin nu en dan, bij goed weer, een lange wandeling te maken in zijn park of doorheen de velden van Lotenhulle. Veel vrienden heeft hij hier in Lotenhulle blijkbaar niet gehad. Hij was wel een geprezen pachtheer want de Hulins hadden de roep zeer weinig pachtgoed te vragen aan hun talrijke pachters. In ruil werden ze vaak begiftigd met allerlei *zenden* van hun pachters. In Gent zelf zal G. Hulin wel vertoefd hebben in rijke, liberale, kunstzinnige en franssprekende milieus. Hij ging ook zeer vaak op reis, vooral naar de vele Italiaanse kunststeden (Florence, Rome...), naar Oostenrijk, Zwitserland, Engeland en Duitsland. Hij volgde ook - als een vorm van permanente vorming - seminaries aan buitenlandse universiteiten o.a. in Parijs en Berlijn.

De Hulins ontvingen eveneens dikwijls buitenlandse gasten in Lotenhulle tijdens de zomer. Die logeerden dan vaak voor korte of langere tijd in het grote herenhuis, Lodorp 56.

Behalve Frans sprak professor Hulin ook vlot Duits. Zo was hij tijdens de Eerste Wereldoorlog de tolk van Lotenhulle bij de bezettende gezagdragers. Bijna als vanzelfsprekend koos men hem uit om de taak van burgemeester op zich te nemen (5).

Deze functie bekleedde hij tot aan zijn plotse dood in de kerstdagen van 1945. Bij het nemen van de tram in Brussel, werd hij gegrepen door een jeep van de Amerikaanse geallieerden. Hij was op slag dood.

Op zijn begrafenis was de kerk van Lotenhulle ongetwijfeld te klein. Er zullen wel veel vreemde, franssprekende heren aanwezig geweest zijn.

Voor de mensen van Lo is Georges Hulin hoogstwaarschijnlijk altijd een „bekende vreemde” geleven. Tot vóór een paar jaar was er zelden iemand die sprak over de man die tussen 1914 en 1945 „bijna alles te zeggen had op Lo”. Een paar jaar geleden werd een gedeelte van zijn vroegere hovingen verkaveld en de gemeente Aalter heeft de laan doorheen de verkaveling de Hulin de Lo-laan genoemd.

Zo is er toch een publiek teken dat blijvend herinnert aan deze beroemde „heer van Lotenhulle”.

„In Lo was hij katholiek en in Gent liberaal” zo typeerde een van mijn informanten hem.

In alle geval, samen met de families Blomme en Bousies de Borluut, graven van Hansbeke, behoorden de Hulins tot wat je de grootgrondbezitters van Lotenhulle kan noemen, een klasse apart.

### **Hulin z'n hof**

Bij het herenhuis van de familie Hulin hoorde een prachtig domein dat zich ruwweg uitstreckte tussen de huidige Achterstraat, de Steenweg op Deinze en de Eikenlaan, denkbeeldig doorgetrokken tot aan de onderpastoorswoningen in de Pittemstraat nr. 28.

In dit domein bevonden zich verscheidene gebouwen o.a. de pachtwoningen van opzichter Pierre Hauters en van hovenier Maurice Buysse langs de Achterstaat en de woning van de hoeve-verantwoordelijke Cyriel Van Parijs langs de Pittemstraat. Ook het zogenoemde „Hooghuis”, bewoond door de familie Triphon de Block (Steenweg op Deinze nr. 196) en het huis van *hurdemaker* (6) Kamiel Lossy (Steenweg op Deinze nr. 178) behoorden tot het domein.

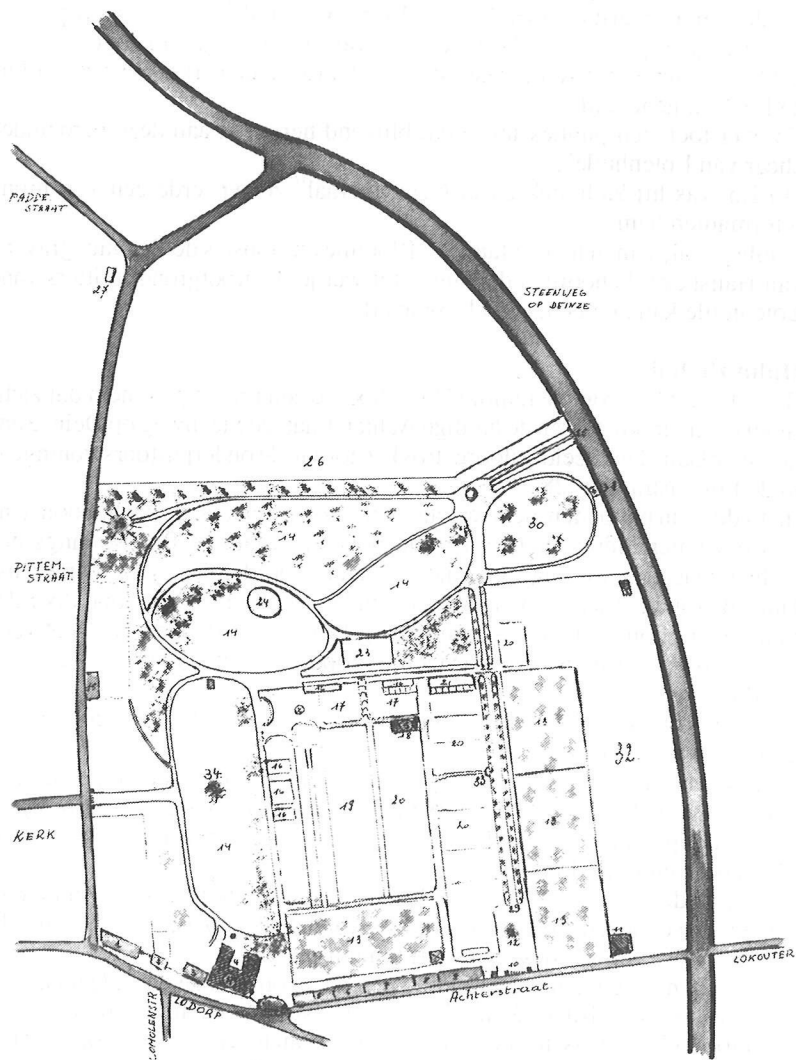
Meester Robert Leenknecht reconstrueerde voor ons de hovingen en de gebouwen van Hulin de Loo's domein (7).

In de vijver, die omgeven was door een bloemrijk gazon, bloeiden allerlei waterplanten. De talrijke bloemperken en wandelweggetjes waren afgeboord met palmtak. Er stonden 5 serres: een orangerie, een bloemen-, een plantgoed- en twee druivenserres.

Achter de druivenserres strekte zich „den achtersten hof” uit, die vol mooie inlandse en exotische bomen en struiken stond. In die hof bevonden zich ook twee kleinere gebouwtjes, een soort tuinhuisjes.

Achter „den achtersten hof”, richting Steenweg op Deinze, lag „de nieuwen hof”, waarin hoofdzakelijk allerlei soorten sparren en dennen groeiden.

Het mooie classicistische toegangshek dat „de nieuwen hof” afsloot, siert nu de ingang van het domein van notaris Goeminne, Bellemstraat 57 te Aalter. Langs de zijde van de Achterstraat lagen de hoevegebouwen, de fruitboomgaarden en weiden. Een centrale waterput bevond zich achter de hekkens van



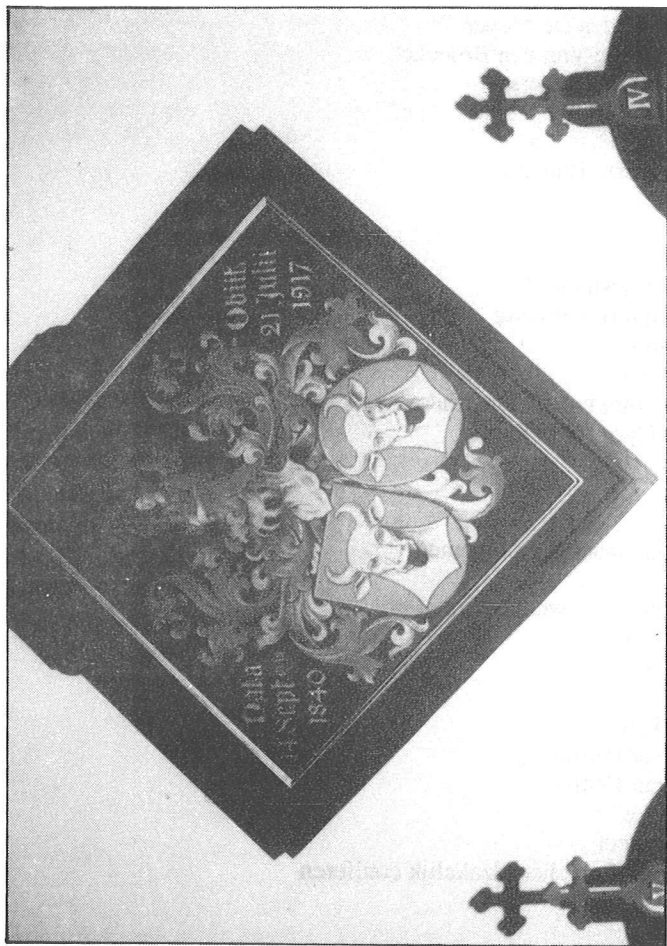
Hovingen „Hulin de Loo” te Lotenhulle  
 (Tekening R. Leenknecht, Hansbøke.)



## HOVINGEN „HULIN DE LOO” TE LOO-TEN-HULLE

### LEGENDE:

1. Café - slager Jules De Meyer
2. Stoelzetster Julie Van den Broecke
3. Winkel Marietje Hauters
4. Hulin de Loo
5. Melkhuis
6. Woonhuis Pierre Hauters
7. Remise
8. Stalling
9. Schuur
10. Hekken Achterstraat
11. Hovenier Maurice Buysse
12. De grote linde
13. Boomgaarden
14. Grasperken met bomen en struiken
15. Woonhuis Cyriel Van Parijs
16. Serren
17. Rozentuin
18. Studio
19. Doorlevende planten en bloemen
20. Moestuin
21. Perzikenmuur en kweektakken
22. Rododendrondreef
23. Cricketplein
24. Visput
25. Groot hekken
26. Weide Oscar Peltijn
27. Hoeve Oscar Peltijn
28. Het „Bergske”
29. De sparrendreef
30. De nieuwe hof met hoofdzakelijk coniferen
31. Kapel
32. Akkerland
33. Centrale waterpomp
34. De rode beuk



Obijt met het wapenschild van Jules Hulín de Loo  
(Foto S. Robijt)

de inrijlaan in de Achterstraat nr. 7, waar nu Odiel Lameire woont. Deze centrale waterput bevoorraadde door middel van een bovengronds leidingnet de vele andere waterputten in de hovingen. Dit riante park liet de vader van Georges, de heer Jules Hulin, aanleggen. Jules Hulin (°1820) stierf zoals zijn twintig jaar jongere nicht en echtgenote Leonie Marie Hulin in 1917. Hun *obiits* (8) hangen nu nog tegen de linkerzijmuur van de H. Kruiskerk van Lotenhulle.

Het is begrijpelijk dat de kamergeleerde professor Georges Hulin met volle teugen genoten heeft van dit kunstmatig brokje natuur in het hart van Lotenhulle. Hij zal zich echt thuis gevoeld hebben in deze min of meer afgeschermd, groene oase waarin hij samen met zijn ouders, zijn zus en zijn jongere broer Maurice was opgegroeid.

Had het in zijn macht gelegen, er was wellicht niets verloren gegaan van dit familiale groene paradijs waarvan hij hoogstwaarschijnlijk iedere boom en iedere struik kende (9).

De smalle kasseiweg van Lotenhulle naar Aalter grensde aan de achterzijde van „den nieuwen hof”. De statige dubbele rij eiken, die er nu nog staan, schermde de hof als het ware af van de kale koutervlakte die erachter ligt. De oude kasseiweg was indertijd aangelegd met het oog op het vlotte verkeer van karren en wagens. De nieuwe betonweg was uiteraard bedoeld voor het nieuwe vervoermiddel, de automobiel. De oude karreslag was te smal zodat de mooie rij eiken onherroepelijk zou moeten sneuvelen voor de nieuwe bredere weg.

Toen de werklieden een eerste boom in de omgeving van de Pittemstraat geveld hadden, liet burgemeester Hulin de werken echter onmiddellijk stilleggen. Hij zorgde ervoor dat de eikendreef behouden bleef en dat de nieuwe betonweg op zijn eigendom achter de dubbele rij eiken aangelegd werd.

Tussen de eiken legde men dan een fietspad aan. Zo bleven de eiken die Hulins park afzoomden, gespaard maar dit betekende tegelijk dat het oude kapelleke van Hulins afgebroken werd.

## DE VERDWENEN KAPEL VAN HULINS

Naar vorm en grootte geleek de oude kapel van Hulins zeer goed op de kapel „nood zoekt Troost” in de Paddestraat. Het bakstenen gebouwtje was roze geverfd, typisch voor de huizen die eigendom waren van de familie Hulin. Het dak was met zwarte schaliën bedekt. De bruine toegangsdeur zonder venstertje gaf uit op de straatweg. Bij het binnenkomen stond er achteraan in de kapel een ijzeren kaarsdrager. In de beide zijgevels waren er twee of drie rondbogige ramen met ingelode blauwrode glasramen die het binnenvallend

licht stemmig kleurden. Er was ook een offerblok en voor het altaar met het O.L.V.-beeld was er een traliehek. Er stonden 5 of 6 stoelen in de kapel. De sleutel, die toegang gaf tot de kapel, was in het bezit van Kamiel Lossy die schuins tegenover de kapel woonde in het huis Steenweg op Deinze nr. 178, waar nu Raymond de Fauw-Van de Sompel wonen. De familie Hulin had hem de zorg voor de kapel toevertrouwd. Kamiels vrouw, Augusta de Clercq en haar drie dochters Maria, Angèle en Martha openden en sloten iedere dag de kapel. Gemiddeld eenmaal per maand maakten ze het gebouwtje schoon. Tussen de kapel en de eikendreef lag een gracht. De kapel zelf zat half verscholen achter een beukenhaag.

Tijdens de meimaand vingen de jonge kinderen van Lo er „eekeronkers” (=meikevers), die vroeger talrijk in de haag te vinden waren.

Aan het Mariabeeldje van de kapel is een legende verbonden. Liesbeth Vanderbauwheede heeft ze horen vertellen in haar jeugd en koster Leon De Craene verzekerde me dat ook hij deze legende heeft horen vertellen in zijn kindertijd.

Het beeldje werd op zekere dag gestolen. Enige tijd later is het drijvend op het water van de gracht vóór de kapel teruggevonden. Het was op mirakuleuze wijze vanzelf teruggekeerd naar het kapelleke. Zo verhaalt het, de legende. Het mirakuleus beeldje is bewaard gebleven en is mee verhuisd naar de nieuwe kapel van Hulins.

Totnogtoe konden we spijtig genoeg geen foto of tekening terugvinden van deze omstreeks 1930 verdwenen kapel.

## DE NIEUWE KAPEL VAN HULINS

### Katholieke familietraditie

De oude kapel van de familie Hulin werd afgebroken in het begin van de jaren dertig. Het idee om de kapel te herbouwen zal wel altijd in de hoofden van Anna en - wellicht in mindere mate - van Georges rondgehangen hebben. De heropbouw van de kapel gaf hen de kans een piëteitsvolle hulde te brengen aan hun overleden ouders. Op de witstenen voorzijde van het voetstuk van het altaar staat de tekst gebeiteld. „*Ter eere van O.L.V. der Zeven Weeën en tot gedachtenis van onze beminde ouders wijlen den Heer en Mevrouw Jules Hulin de Loo beide op dit goed overleden in het jaar MDCCCCXVII.*” Hoewel van huize uit liberaal, waren de Hulins zeker niet anti-kerkelijk.

Tot aan de bittere schoolstrijd van de jaren tachtig uit de vorige eeuw kon je trouwens rustig én liberaal én katholiek zijn. Zo was vader Jules Hulin (1820-1917) een van de drie eigenaars die een stuk grond afstonden voor de

uitbreiding van de klooster-school O.L.V. Presentatie in het jaar 1876. De Hulins volbrachten ook trouw hun wekelijkse zondagsplicht wanneer ze in Lotenhulle verbleven. Ze hadden vooraan in de kerk, vlak achter de communiebank, hun voorbehouden bidzetels en bidstoelen: twee stoelen en twee zetels aan de linkerkant voor de vrouwen en twee stoelen en twee zetels aan de rechterkant voor de heren Hulin. De kerkelijke afhankelijkheid van de familie Hulin werd wel even ernstig aan het wankelen gebracht tijdens de periode van de bovenvermelde schoolstrijd omstreeks de jaren tachtig van de vorige eeuw. Tijdens die schoolstrijd heeft Jules Hulin - volgens August de Schepper - in navolging van zovele liberalen een eigen liberale „geuzen”-school opgericht in Lotenhulle. De lessen hadden plaats in het gebouw langs de Steenweg op Deinze dat later bekend stond als *den Tap*. Jules Hulin zou zelf een onderwijzer aangesteld hebben. Het was een school, uitsluitend voor jongens en leerlingen waren o.a. Peetje Staf (=Vandervennet), Maurice en René Peltijn. De school was echter geen lang leven beschoren. Wellicht ten gevolge van leercingentekort zijn de lessen van lieverlede opgeschort. De morele druk van de pastoor en van de gelovige goegemeente zal wel te sterk geweest zijn. Jules Hulin heeft zich waarschijnlijk achteraf vrij vlug verzoend met de plaatselijke kerkelijke gezagdragers. In de ogen van het gewone volk waren zij de machtigen. August de Schepper zegt het nu nog: je kon je noch tegen de pastoor noch tegen de Hulins verzetten vroeger. Ze hadden er dus beiden alle belang bij elkaars invloedssfeer te respecteren wat ook gebeurd is. Zo bleef de gemeentelijke jongensschool in de Schoolstraat, nu Lomolenstraat, de enige jongensschool in Lotenhulle. Georges en Anna Hulin hebben de „verlichte” kerkelijke traditie van hun ouders voortgezet. Ze konden wel niet zo best opschieten met de strenge pastoor Vandenaabeele, die eerder een heerserstype was. „Voor mijne wil zult ge buigen, zoniet zult ge mijn rijk verlaten”, was een van zijn gevleugelde uitspraken, vertrouwde Irené Sucaet uit Poeke me toe.

Cyriel Van Parijs wist me te vertellen dat pastoor Vandenaabeele zeer tegen zijn zin de obiits van vader en moeder Hulin aan de kerkmuren liet bevestigen omdat er zo'n lelijke stierekoppen op het wapenschild van de Hulins voorkwamen. De pastoor heeft blijkbaar achteraf toch moeten buigen voor de wil van de Hulins want de obiits zijn er gekomen en ze hangen er nog. De toenmalige onderpastoor daarentegen kon naar het schijnt wel goed opschieten met de familie Hulin. Hij kwam geregeld ten huize om met hen te spreken. Hij heeft hun jongere broer Maurice nog gesproken en geholpen onmiddellijk na zijn fatale zelfdoding in hun eigen hof. Die zelfmoord gebeurde op een kunstmatig heuveltje in Hulins hof, rechtover de onderpastorij, in de Pittemstraat.

Volgens Cyriel Van Parijs had de godsdienstzin van de Hulins veel te maken



V.l.n.r. vader Jules, juffrouw Anna en twee toevallige bezoekers  
(Foto uit: *Merkwaardige figuren uit Aalter*, fotomap, 1979)

met dit familiaal drama. Juffrouw Anna heeft hem eens toevertrouwd dat de zelfmoord van hun 19-jarige broer Maurice hun eigen levens gebroken heeft. Als we rekening houden met al deze feiten mogen we - denk ik - besluiten dat Georges en Anna Hulin heel bewust gekozen hebben voor de bouw van deze nieuwe kapel.

### **De bouw van Hulins nieuwe kapel**

De manier waarop de kapel gebouwd werd, bewijst overigens dat de Hulins een erezaak wilden maken van dit tegelijk familiaal en parochiaal monument. Het gebouw dat als model diende voor de nieuwe kapel ontdekte de professor tijdens een van zijn vele buitenlandse studiereizen.

Cyriel Van Parijs is ervan overtuigd dat de huidige kapel een getrouwe kopie is van de kapel in Küssnacht die omstreeks dezelfde tijd gebouwd is ter nagedachtenis van de in augustus 1935 verongelukte Belgische koningin Astrid. Alle informanten waren het er wel over eens dat de nieuwe kapel gebouwd is naar het voorbeeld van een kapel die de professor op een van zijn reizen in Zwitserland gezien heeft. Rustend hoofdonderwijzer Georges Schamp, in de volksmond Meester Schamp geheten, heeft altijd horen zeggen dat de bouw van de kapel zoveel gekost heeft als de prijs van een heel huis in die tijd. De duurste materialen zijn erin verwerkt. Ook Cyriel Van Parijs verzekerde me met klem dat Mijnheer Hulin crop toezag dat identiek dezelfde materialen gebruikt werden als voor de kapel in Küssnacht.

De voorgevel van de kapel bestaat uit Franse witsteen die ter plekke in Lotenhulle gekapt en geschaafd werd, nadat de ruwbouw afgewerkt was. De aannemer die belast was met dit delicaat bouwkundig hoogstandje was Isidoor Claeys uit de Knokstraat in Poeke. Deze fijne ambachtsman was de vaste aannemer voor allerlei metselwerk zowel voor het klooster van Lotenhulle als voor de familie Hulin. De bouw van de kapel was een van zijn laatste werken, verzekerde me Omer Soens, die tussen 1925 en 1928 zijn leerjaren als metser bij Isidoor Claeys doorbracht.

Isidoor voerde het werk helemaal alleen uit, enkel geholpen door een metserdiender. Pastoor Iréné Van der Sypt die in 1937 pastoor van Lotenhulle werd, wijdde de nieuwe kapel plechtig in.

### **Buitenzicht van de kapel**

De kapel wekt een sobere, harmonische indruk. Het strenge classicistische uitzicht van de centrale voorgevel met fronton wordt dankbaar afgewisseld door de vloeiende rondbooglijn boven de eikenhouten toegangsdeur en door de vloeiende barokke neerdalende lijn van de vier zijmuurtjes die als steunbeer dienstdoen. Zelf lopen de zijmuurtjes uit in vier robuuste vierkante zuilen, bekroond door een sober kapiteel. In de houten toegangsdeur is een ge-

tralied kijkgaatje aangebracht. In het midden van het fronton staat een door-nenkroon met drie nagels ermiddenin afgebeeld. Dit symbool verwijst uiter-aard naar de kruisdood van Christus, de vijfde van de zeven weeën van Onze-Lieve-Vrouw.

Bovenop de weinig opvallende verticale pilasters rusten twee licht vooruit-springende horizontale steunbalken die op hun beurt het eveneens vooruit-springend fronton schijnen te schragen. Waar de verticale pilasters de horizontale balken kruisen, is aan beide zijden het wapenschild van de familie Hulin de Loo aangebracht.

Dit wapenschild wordt vermeld in het *Supplement to the Armorial general* door Rietstap, Vol. III, London 1969 (10). Onder de naam Hulin (Hainaut (11), Gand) wordt het wapen als volgt beschreven: *De gueules à la tête et col de boeuf d'argent.*

*Cimier: un ange issant entre ses mains une épée* (= Keel met ossekop en -hals van zilver. Helmteken: een vooruitkomende engel met een zwaard tussen zijn handen.)

Op de gevel van de kapel komt alleen de ossekop voor. In de kerk van Lotenhulle prijkt het wapenschild van de Hulins in zijn volle glorie op de obiits die er hangen van Jules, Leonie en Georges Hulin.

Professor Georges Hulin heeft de titel zelf aangevraagd. De titel werd hem verleend door het Ministerie van Justitie door een Koninklijk Besluit nr. 826, vermeld in het Staatsblad van 6 april 1913 p. 2340-2341. Het document is tweemaal opgesteld en luidt aldus:

*„Gezien het verzoekschrift waarbij de heer Hulin (Joris-Karel-Nikolaas-Maria), hoogleraar aan de Universiteit te Gent, aldaar geboren den 10en december 1862 machtiging vraagt om aan zijn geslachtsnaam dien toe te voegen "de Loo";*

*Wij hebben besloten en wij besluiten:*

*Art. 1; Aan den heer Hulin (Joris-Karel-Nikolaus-Maria) voormeld, wordt de machtiging verleend om, onder de navolgende voorbehoudingen aan zijn geslachtsnaam dien toe te voegen van „de Loo”. Brussel 2 april 1913 (get.) H. Carton de Wiart (in Staatsblad 6 april 1913 p. 2340-2341).*

*De Franse versie, getekend op 22 juli 1914, luidt:*

*...l'autorisation de joindre à son nom patronymique celui „de Loo”.*

*Vu les articles 6, 7 et 8 de la loi du 11 Germinal an XII; Déclare: Qu'à l'expiration de l'année qui a suivi son insertion au Moniteur, il n'existait, au sujet de l'arrêté royal prérappelé, ni révocation, ni opposition; Qu'en conséquence, cet arrêté est aujourd'hui devenu définitif.*

*Bruxelles, le 28 avril 1914. Le ministre de la Justice H. Carton de Wiart*

*...autorisant mon requérant à joindre à son nom patronymique celui „de Loo”. par jugement du tribunal de 1ère instance de Gand. 22 juillet 1914.*



De reden waarom de minister de titel toekende aan Georges Hulin wordt dus niet vermeld.

De meeste van mijn informanten beweerden dat de titel een beloning was voor de grote verdiensten van professor G. Hulin op het gebied van de plastische kunsten voor ons land (12).

Dit is dus nergens vermeld. Het is ook niet zo dat vader Jules Hulin reeds de titel bezat.

De obiits van de vader en de moeder van Georges Hulin in de kerk van Lotenhulle wijzen erop dat dit wel het geval was. Het bidprentje van Jules Hulin, dat in het Frans is opgesteld, vermeldt: „*Priez pour l'âme de Monsieur Jules François de Paule Hulin de Loo, Chevalier de l'ordre Leopold*”. Het bidprentje van zijn vrouw, dat in het Nederlands is opgesteld, is nog duidelijker. Er staat: „*Bid voor de ziel van Mevrouw de Douairière Hulin de Loo, geboren Léonie Maria Hulin*”. De titel „douairière” betekent: weduwe van adellijke stand.

De verklaring voor de toekenning van de adellijke titel door de kinderen Hulin aan hun vader en moeder is evenwel begrijpelijk. De adellijke onderscheiding zal immers niet alleen voor Georges maar vooral voor de ouders een eer geweest zijn, die ze graag met hun zoon deelden. Het is verstaanbaar dat de kinderen Hulin van de wens van hun ouders een werkelijkheid gemaakt hebben. De kapel zelf - zovele jaren later gebouwd - was een laatste piëteitsvolle hulde van de kinderen Hulin aan hun ouders. De tekst onder de altaarsteen binnenin de kapel zegt het duidelijk: „*Tot gedachtenis van onze beminde ouders wijlen den Heer en Mevrouw Jules Hulin de Loo beide op dit goed overleden in het jaar MDCCCXVII*”.

Laat ons zeggen dat professor Georges het zijn morele plicht vond, zijn ouders de eer van zijn titel te gunnen.

### **Binnenzicht van de kapel**

De kapel is binnenin gemeten  $\pm 3,20$  meter lang,  $\pm 2$  meter breed en  $\pm 3,20$  meter hoog.

Ter hoogte van het altaar zitten er vooraan twee kleine zijraampjes met rondboog. Ze zijn 80 cm hoog en 30 cm breed en ze laten het licht binnen doorheen gewoon wit vensterglas. In het midden van de achtergevel oogt centraal boven het altaar een mooi gekleurd roosvenster met een diameter van 55 cm.

Dit gekleurd glasraam bestaat uit een roze kruis tegen een blauwe achtergrond. Het geheel wordt omrand door een gele omtreklijn, versierd met blauwe en rode bollen. De vloer is gelegd met vierkante, donkerrode gebakken tegeltjes van 13 cm op 13 cm.

De binnenzijde van de kapel is egaal wit bepleisterd en wit geverfd. Tegen

de linker zijmuur hangen een witgeverfde, metalen offerblok, een zwartgeverfd wijwatervat en een zwartgeverfd metalen kaarsenstel met tien kaarsenhouders. Het geheel is overdekt met een metalen rookkapje. Aan de rechter zijmuur hangt een albasten reliëfbeeld dat een lijdend Christushoofd voorstelt, opgehangen tegen een houten plaat. Dit Christusbeeld liet de heer G. Schamp er zelf aanbrengen.

Een witgeschilderd houten traliehek sluit het altaar af van de rest van de kapel.

Voor het hek staat een eenvoudig, zwartgeverfd houten bidbankje dat er reeds stond in 1965 toen Meester G. Schamp de kapel in eigendom verwierf. Op verzoek van de meester liet pastoor A. de Jaeger er ook twee bidstoelen plaatsen. Op de arduinen altaarsteen staat het witstenen beeldje van O.L.V. der Zeven Weeën in een houten schrijn met een glasvenster aan de voorzijde. Het beeldje is omgeven door een kunstmatige bloemenboog en prijkt op een schavotje dat met een wit kleedje overdekt is.

De piëta die er nu staat, is niet het originele mirakuleuze beeldje, dat meeverhuisd is van het oude naar het nieuwe kapelleke.

De heer en mevrouw Schamp hebben het originele beeld enkele jaren geleden vervangen door het huidige dat gewijd is door pastoor A. de Jaeger. Hij besloot tot die omwisseling na een nachtelijke inbraak in de kapel waarbij dieven de offerblok plunderden en twee minder waardevolle kandelaars, die bij het mirakuleus beeldje stonden meenamen. Nu is het beeldje ergens veilig opgeborgen alsook de twee kandelaars versierd met het wapenschild van de familie Hulin de Loo.

De zoon van meester Schamp, Jako, heeft het originele Mariabeeldje eind 1972 eens meegenomen naar het toen bekende T.V.-programma „Schatten op Zolder”. In de uitzending was het beeldje het belangrijkste kunstwerk dat die avond besproken werd door een kunstkenner. Die was van oordeel dat het beeldje stamde uit de 17e eeuw en dat het „provinciale” kunst was, iets beter dan huisvlijt.

Voor het nieuwe beeldje staan ondertussen regelmatig nieuwe bloemen en aan de muur hangt ook een gedenkplaatje met dank aan Maria. Het nieuwe beeldje vervult zijn functie blijkbaar even goed als het oude. Zoals ieder heiligenbeeld is het vooral een wegwijzer die verwijst naar een Hogere Aanwezigheid.

Samen met zijn in 1985 overleden echtgenote Mariëtte Van der Schaeghe heeft de heer G. Schamp tot op vandaag de kapel onderhouden. Grotere opknappbeurten zoals schilderwerken binnen en buiten de kapel worden uitgevoerd door de gemeentewerklieden.

Belangrijke herstellingswerken waren echter totnogtoe niet nodig dank zij de uitstekende kwaliteit van de bouwmaterialen.

Na de plotse dood van juffrouw Anna Hulin in 1946 werd de kapel een hele tijd aan haar lot overgelaten. De erfgenaam, de heer Walerand Morel de Boucle Saint-Denis, die in Gent woonde, wachtte geduldig het wettelijk verloop van de erfeniskwestie af vóór hij actief belangstelling toonde voor wat er met het domein gebeurde.

Sommige mensen van Lotenhulle of elders maakten van de permanente afwezigheid van de eigenaar gebruik om de onmiddellijke omgeving van de kapel om te toveren in een stortplaats voor allerlei afval.

Het heeft geduurd tot in 1956, toen het gebouw eigendom werd van de heer G. Schamp, vóór het gebouwtje weer behoorlijk onderhouden werd.

Vóór de kapel is er nu een siertuintje, afgeboord door een kniehoge ligusterhaag. In het tuintje verzorgt meester Schamp enkele bloemen en struiken. Rechts, naast de kapel, spreiden een hoge treures en een zilverberk hun loverrijke armen uit over de kapel en links houden enkele zilverberken de wacht.

De grond in de omgeving van de kapel is in de jaren zestig verkaveld. De weg, die doorheen de verkaveling loopt en de Steenweg op Deinze met de Pittemstraat verbindt, heeft men passend „de Kapellelaan” genoemd.

## ENKELE SPECIFIEKE FUNCTIES VAN HULINS KAPEL

De Vlaamse volksmensen bezochten vroeger wel vaker een kapelletje dan tegenwoordig. De godsdienst speelde zonder twijfel een grotere en directere rol in hun dagelijkse leven.

Het natuurlijke en het bovennatuurlijke waren nauw in elkaar verstrengeld en vulden elkaar aan. Om het even welke voor- of tegenspoed gaf aanleiding tot een speciaal bezoek aan kerk of kapel.

Altijd was er wel iets waarvoor men kon bidden of offeren: een voorspoedige bevalling, het lukken van een oogst, het genezen van een ziekte, het vinden van een passende levensgezel(lin), een gevaarvolle onderneming en zoveel meer. Hielp het gebed niet, het schaadde in alle geval ook niet.

Een rustige, zondagse namiddagwandeling had vroeger niet zelden een of andere kapel als einddoel.

Tegenwoordig moet er al een bedevaart of een noveen plaatshebben vóór je mensen naar een kapel ziet trekken. In veel gevallen bieden kapellen nu een verlaten en vaak verwaarloosde aanblik. Het lijkt alsof ze hun functie verloren hebben. Toch mogen we niet te vlug en te oppervlakkig oordelen. Ook op onze dagen komen er nog mensen naar Maria-kapelletjes om er te bidden en/of te offeren voor Onze-Lieve-Vrouw.

In Hulins kapel worden er gemiddeld zowat dertig kaarsen per week aan-

gestoken en iets meer nog tijdens de meimaand, verzekerde meester Schamp me. Enkele jaren geleden had aan Hulins kapel nog een noveen plaats voor Ruth Christiaens (°1978) die het slachtoffer was van een verkeersongeval en wiens toestand verscheidene dagen kritiek was. In die bange dagen verzamelden familieleden, burens en vrienden dagelijks om 13 uur aan de kapel om door middel van een noveen bovennatuurlijke bijstand van O.L.V. af te smeken.

Een noveen bestaat erin gedurende negen dagen een rozenhoedje te bidden voor de genezing van de betrokkene. Na de rozenkrans leest de voorlezer, meestal Zuster Arnolda, het Memorare van de Heilige Bernardus.

#### *Memorare*

*Gedenk, O Allergenadigste Maagd Maria, dat het nog nooit gehoord is, dat iemand die tot U zijn toevlucht nam, uw bijstand verzocht, uw voorspraak inriep, door U is verlaten geworden, aangemoedigd door dit vertrouwen, kom ik tot U, O Maagd der Maagden, mijn Moeder, vóór U verschijn ik zuchtend onder het gewicht mijner zonden.*

*Versmaad mijn nederige bede toch niet, O Moeder van God, maar aanhoor ze goedgunstig en gewaardig U ze te verhoren. Amen.*

Deze en andere novenen grepen en grijpen in Lotenhulle telkens plaats in de Mariakapel die het dichtst bij de woonplaats van de getroffen familie ligt. Een andere gewoonte in Lotenhulle is de jaarlijkse parochiale processie tijdens de meimaand die telkenjare een andere kapel aandoet.

In de tijd van pastoor Vandersijpt gebeurde dit op een zondag na de vespers en het lof. Nu gebeurt dit meestal na een avondmis op een weekdag.

Op weg naar de kapel bidden de processiegangers samen in stoet de rozenkrans onder de leiding van de pastoor of van een zuster die voorbidt.

Het bidden wordt regelmatig afgewisseld met Vlaamse Marialiederen. Bij de aankomst aan de kapel wordt de litanie van O.L.V. gebeden. Erna leest de pastoor of zuster Arnolda het Memorare van Sint Bernardus. Onder de leiding van koster Leon de Craene zingen de aanwezigen dan een drietal Marialiederen. Vervolgens bidt men nog een rozenkrans met aan het einde van ieder tientje een intentie. Bijvoorbeeld voor de zieken, voor de vruchten der aarde, voor de vrede of voor een of andere intentie. De plechtigheid wordt tenslotte besloten met de samenzang van een Marialied.

## **BESLUIT**

In onze moderne, jachtige tijd wemelt het nog zelden van blonde kleinen rondom veld- en andere kapellen.

Maar ze staan er nog. De meeste kapelletjes van Lotenhulle zijn zelfs

behoorlijk onderhouden.

Op het eerste gezicht staan ze er wat verloren bij. Niemand ziet er het directe, tastbare nut van in. Het nut ervan is trouwens van een andere orde. Kapellen zijn stille getuigen in steen van de diepge wortelde volksdevotie van onze ouders en voorouders. Van deze gebedshuisjes gaat ook tegenwoordig nog een stille bekoering uit.

Het zijn als het ware stenen relikwieën die er ons aan herinneren hoe nauw het hemelse en het aardse vroeger met elkaar verbonden waren. Kapellen waren en zijn „hemelhuisjes op aarde”.

A. STROBBE

Met oprechte dank aan mijn informaten. Anna Van Leeuwen, August de Schepper, Martha Leman, Maurice Leman, Cyriel Van Parijs, Leon de Craene, Omer Soens, Madeleine, Angèle en Aline Slock, Georges Schamp, Jako Schamp, Marie Hauters, Robert Leenknecht, Liesbeth Vanderbauwhede, Rachel de Groote, René Vermeire, Marie Lossy, Zusters Relinda, Arnolda en Anna, Marc Demeyere, Suzanne Van Parijs, Martha Van Der Bauwhede en weduwe Camiel Van Der Bauwhede, Mariëtte en Gabriëlle Buyse, Gerard Buyse, Irené en Alice Sucaet, Antoinette Demeyere en Maria Cleppe.

## Noten

- (1) Renteren: rente opbrengen voor of rente verschuldigd zijn aan.
- (2) Sommigen beweren dat het lange, smalle wandelpad - naast het huis van Maurice Vleeschauwer, Lodorp 33 - op vraag van Georges Hulin persoonlijk aangelegd werd. Zo bezorgde hij zichzelf een kortere weg naar de tramhalte op „de Hoogte”. Het is, me dunkt, ook mogelijk dat het weggetje een bestaande kerkwegel was, die hij liet verharderen.
- (3) In de handschriftenzaal van de universiteitsbibliotheek te Gent vermeldt zijn bibliografie een „AGRARGESCHICHTE”, die hij opgenomen heeft te Berlijn tussen 1886 en 1888.  
De cursus „economische geschiedenis” die hij in Gent doceerde, veronderstelt in alle geval een zekere vertrouwdheid met de natuurlijke rijkdommen van onze aarde. Zijn belangstelling en liefde voor de natuur en voor het landschap komt ook tot uiting in uitgaven als *Le „Mont des Arts” un crime contre Bruxelles* (1937) en *Il faut respecter le „Botanique” parce que...* (1938). In een tijd toen er van natuurbescherming of van natuurbehoud nog weinig sprake was, toonde hij zich dus bewust een „groene jongen avant-la-lettre”.
- (4) Rustend hoofdonderwijzer van Hansbeke, Robert Leenknecht, was de

kleinzoon van Pierre Hauters, de opzichter van Hulins hof. Roberts thuis was gelegen naast de herenwoning van de Hulins, waar nu Jordaen Beert woont, Lodorp nr. 60.

- (5) Die taak was vacant sinds de dood van burgemeester Charles Bouckaert in augustus 1913.
- (6) Hurde: egge.
- (7) Meester Robert Leenknechts grootvader, langs moederszijde, Pierre Hauters, was opzichter van „Hulin z'n hof”. Zelf woonde Robert in het winkeltje naast het herenhuis van Hulins, nu Lodorp nr. 60. Zijn moeder Marie Hauters verkocht er likeuren, wijn en koloniale waren. Het huisje was - zoals vele huizen die de familie Hulin vroeger verpachtte - in roze kleur geschilderd en verfraaid met groenwitte luiken. Een prachtig voorbeeld van zo'n typische „Hulin - hoeve” is de hoeve van de gebroeders Slock op de Bellemse wijk Markette, grens Lotenhulle - Bellem. Vanaf de autostrade is de hoeve met ovenkot en bijgebouwen een echte blikvanger.
- (8) Een obiit is een meestal houten gedenkplaat, beschilderd met het wapenschild en de geboorte- en overlijdensdatum van een adellijk persoon.
- (9) Gust de Schepper, die samen met zijn klasmakker Robert Leenknecht in zijn kindertijd vele namiddagen in het domein doorbracht verzekerde me dat Georges Hulin zijn erfenissen zeker had ontferd, had hij geweten dat ze zijn hof zo „verdempt” zouden hebben.
- (10) Ik dank onze ondervoorzitter Jozef Van de Castele voor de documenten die hij voor me opzocht over de wapens en over de titel van de familie Hulin de Loo.
- (11) In het archief van Georges Hulin de Loo dat berust in de universiteitsbibliotheek te Gent, is er een hele bundel met opzoekingen in verband met zijn genealogie. Ik vond brieven en documenten waarin franstalige genealogen uit Wallonië hem informatie toestuurd over de Henegouwse tak van de familie.
- (12) Tijdens een lezing over het Lam Gods, enkele jaren geleden ingericht door het Davidsfonds van Aalter, stelde ik aan de spreker, E.H. Dirickx, de vraag welke de grootste verdiensten waren van professor Hulin de Loo. E.H. Dirickx antwoordde toen dat de professor een belangrijke - tegenwoordig achterhaalde - theorie over de Vlaamse Primitieven uitgewerkt heeft en ten tweede, dat hij veel waardevolle kunstwerken voor ons land gered heeft.

## HET KAPELLETJE VAN ONZE-LIEVE-VROUW ONBEVLEKTE ONTVANGENIS TE HANSBEKE

### I. Verering van Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis te Hansbeke

In de loop der eeuwen hebben zich in de rooms-katholieke Kerk verscheidene dogmatische leerstellingen over Onze-Lieve-Vrouw ontwikkeld.

Het geheim der Onbevleete Ontvangenis werd op 8 december 1854 door Paus Pius IX in de bul „*Ineffabilis Deus*” als geloofspunt voor de gehele Kerk plechtig afgekondigd.

Reeds voorheen werd deze leerstelling onder de gelovigen verspreid en aangenomen.

De pastoor van Hansbeke, zoals wellicht iedere parochiegeestelijkheid, ontving in 1849 een bisschoppelijke bevelbrief handelend over een schrijven van Zijne Heiligheid de Paus in ballingschap te Gaeta waarin hij sprak over zijn godvruchtigheid en vertrouwen tot de H. Maagd. Gebeden werden voorgeschreven om „*tot een beslissing van Maria's Onbevleete Ontvangenis te kunnen komen*” (1).

Nog in een bisschoppelijke omzendbrief van 1854 werd andermaal een schrijven van Paus Pius IX voorgedragen waarin boetvaardigheid en gebeden werden gevraagd „*voor de beslissing van het geloofspunt der Onbevleete Ontvangenis der H. Maagd*” (2).

In 1855 verschenen uiteindelijk apostolische brieven over de verklaring van de geloofsleer van Maria's Onbevleete Ontvangenis, die in de parochiekerk(en) afgelezen werden (3).

Reeds korte tijd nadien heeft de Moeder Gods de dogmatische verklaring van het opperhoofd der H. Kerk bevestigd door haar verschijningen van 11 februari tot 16 juli 1858 aan de 14-jarige Bernadette Soubirous in de grot van Massabielle te Lourdes in de Franse Pyreneeën, toen zij tot het meisje sprak: „*Ik ben de Onbevleete Ontvangenis.*”

Op 12 februari 1858 werd in de kerk van Hansbeke het *Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis* ingesteld (4). De hoge ontvangsten (lidgelden en giften) van deze confrerie, die in de jaren 1866 - 1877 door ijveraars(ers) per straat of per wijk werden ingezameld, wijzen op een groot ledenaantal en op een brede eigentijdse devotie tot Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis te Hansbeke (5).

In 1871 bouwde markgravin de Calonne de Courtebourne, geboren Maria Theresa Jozephina Thecla de Nédonchel, in het kasteelpark van Slotendries te Oostakker een grot, waarin een Mariabeeld geplaatst werd. Het beeld werd op 23 juni 1873 door E.H. August Moreels, pastoor van Oostakker, in



Het kapelletje van Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis  
te Hansbeke (Fotoarchief Het Land van Nevele)



aanwezigheid van talrijke parochianen ingewijd. Reeds in 1874 werd de grot door vele bedevaarders bezocht en werden merkwaardig verkregen gunsten aan de tussenkomst van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes toegeschreven. Op 7 april 1875 gebeurde vóór het Mariabeeld te Oostakker-Lourdes de wonderlijke genezing van Pieter De Rudder uit Jabbeke. Anderhalve maand later, op 22 mei 1875, legde Monseigneur Henricus Bracq, Bisschop van Gent, er de eerste steen van de Lourdeskerk die op 11 april 1877 door Z.E. Pater Janssens provinciaal der Jezuiten, plechtig werd ingewijd (6).

Tevoren werd te Hansbeke door Bernard Van Der Plaetse een eenvoudig kapelletje, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis, gebouwd (7).

## II. Ligging van het kapelletje

Het neo-romaanse kapelletje, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis, staat op de hoek van de Reibroekstraat en de Ommegangstraat, ten zuidwesten en aan de rand van het dorp nabij de Grote Beek. Bij recente verbredingswerken aan de Ommegangstraat werd het kapelletje geïsoleerd op een voorschotje grond, omsloten door de er samenlopende dorpswegen. Op het kadastraal plan van Nevele, 3e afdeling (Hansbeke), sectie A, 3e blad draagt het perceeltje, amper acht centiaren groot, het nummer 1339c.

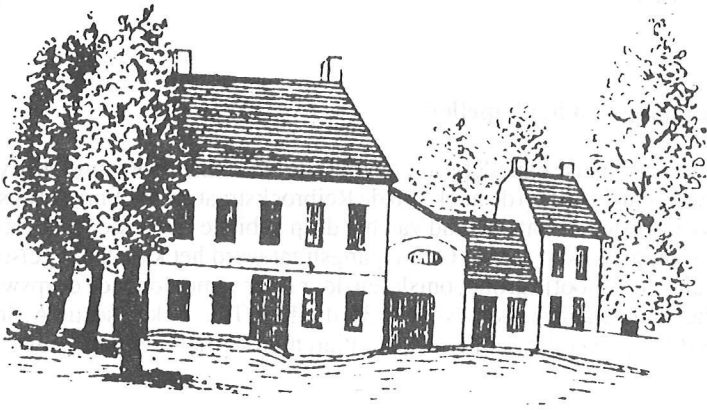
## III. Beschrijving van het kapelletje

### *Uitzicht*

Komende van de wijk Reibroek langs de Reibroekstraat bemerkt men van op afstand het landelijk kapelletje onder twee hoge platanen.

Het is een eenvoudig rechthoekig gebouwtje ( $l = 3,35$  m,  $b = 2,65$  m,  $h = 2,35$  m) met zadeldak, zonder vensters, in grauwe grijs gevoegde baksteen.

De ingang deur met een vierkantig getralied doorkijkje bevindt zich in de westelijke puntgevel. Halfronde pannen bedekken het overstekende zadeldak met houten daklijsten aan voor- en achtergevel. Een gemetselde rondboog overwelft de deuropening. Boven de vierdelige waaijer prijkte vroeger een houten boogvormige plank met de aanroeping: „*O.L.V. Onbevleete Ontvangenis B.V.O.*”.



Molenhuis van Bernard Van Der Plaetse te Hansbeke, anno 1840, uit *Atlas pittoresque des chemins de fer de la Belgique*, A. Wauters, Brussel, 1840

## *Interieur*

De zoldering werd als een tongewelf uitgetimmerd en vervloeit in de zijgevels. Muren en gewelf zijn bepleisterd en geverfd. In de achterste muur is een grote, in iedere zijmuur een kleine ondiepe nis uitgespaard. Het sober meubilair van de kapel bestaat uit een houten altaar, een knielbank, een zitbank en twee bidstoelen. Op de altaarsokkel troont een wit pleisteren Maria-beeld met gespreide handen. Het vertrappeld serpent aan Maria's voeten symboliseert dat de Moeder Gods van alle vlek der erfzonde werd bevrijd.

### **IV. Bouwheer van het kapelletje (8)**

Bernard Van Der Plaetse, zoon van Petrus en Maria Vlerick, werd te Nevele geboren op 27 november 1794. Hij huwde met Sophia Vyncke, dochter van Pieter en Coleta Verdonck, die te Sint-Denijs-Westrem op 8 maart 1794 het levenslicht zag. Hij was aanvankelijk koopman en woonde tijdens zijn eerste huwelijksjaren te Hansbeke. Bij de geboorte van zijn derde kind verbleef hij te Nevele als landsman. Reeds in 1833 had hij zich opnieuw als koopman te Hansbeke op het dorp gevestigd.

Op 13 februari 1836 werd te Hansbeke aangeplakt en afgekondigd dat Bernard Van Der Plaetse een rekwest had ingediend tot het oprichten van een stenen olie- en graanwindmolen. Op de zittingen tijdens het onderzoek commodo en incommodo dienaangaande, gehouden op 17 en 22 februari daaropvolgend ten gemeentehuize, werden geen bezwaren geuit (9). De molen werd vervolgens gebouwd op een terrein in de dorpswijk, kadastraal bekend onder Sectie A, nr. 1345 (10).

Nabij de molen werd langs de Reibroekstraat een statig herenhuis opgericht dat door de opeenvolgende generaties van het molenaarsgeslacht Van Der Plaetse werd bewoond (11).

Omstreeks 1864 was Bernard Van Der Plaetse eigenaar van de graanwindmolen, het molenhuis met tuin, boomgaard en bijgebouwen, de aanpalende huizen, een woning met tuin, en verschillende percelen land, tuin of bos, met een gezamenlijke oppervlakte van nagenoeg twee hectaren. De windmolen werd belast op een inkomen van 570 fr., het molenhuis op een inkomen van 150 fr. 's jaars (12).

Het echtpaar Van Der Plaetse-Vyncke kreeg zes kinderen, een zoon en vijf meisjes waarvan het oudste, Ludovica, in 1839 op 12-jarige leeftijd overleed en het jongste in 1840 doodgeboren werd.

Een dochter Dorothea huwde in 1858 met Petrus Martens, zoon van Carel en Marie Rosa Sutterman, landbouwers op het *Goed ter Elst* te Hansbeke.

Waukt... want gij noch dag, noch uur weet. M. 25



ZALIGE GEDACHTENIS

VAN MIJNHEER

**BERNARDUS VAN DER PLAETSE,**

WEDUWAAR VAN VROUW

**SOPHIA VYNCKE,**

VOORZITTER VAN DEN KERKRAAD, LID VAN HET GEMEENTE-  
BESTUUR EN VAN HET GENOOTSCHAP VAN DEN

H. FRANCISCUS-XAVERIUS,

Geboren te Nevele, Overleden te Hansbeka, den 31-  
Maart 1876, in den ouderdom van 82 jaren.

De rechtvaardige al wierd hij van den dood over-  
rust zal in ruste zijn. SA P. IV.

Hij was een goed en zachtmoedig man, eerbaar van  
geloot, geschikt van zeden, vriendelijk in zijn aan-  
spraak en van jongs af in de deugd opgevoeld. II M. XV  
Heer ik heb de schoonheid van uw huis bemind, en  
de woonplaats uwzer glorie. Ps. XXV.

Heer der Heerkrachten! wat zijn uwe laborinkelen  
liefs! mijne ziel verlangte vuriglijk in het huis des  
Heeren te zijn, zij is bijna in bezwijming gevallen  
door de vericheit uzer heegerte. Ps. LXXVII.

O Maria, mijn hart heeft u altijd bemind en mijne  
tong alsijd geloofd, bid voor mij. II. DONAY.

Zoot Hart van Maria, zij mijn toevlucht. 300 ~~off.~~ gyl.

R. I. P.

--Gent, druk. Vandermeulen, Brabantdam, 28--

Bidprentje van Bernard Van Der Plaetse.  
(Nevele 1794 - Hansbeka 1876)

Petrus, die gemeenteraadslid en later schepen was, runde een landbouwbedrijf en bewoonde de hofstede *De Meren* langs de Nevelestraat op de wijk Rho. Dorothea baarde in 1859 een doodgeboren zontje en stierf enkele dagen later in haar eerste kraambed.

De enige zoon August huwde in 1867, toen hij reeds 38 jaar oud was, met Adelaide Verstraeten uit Sint-Goriks-Oudenhove, dochter van Leander en Catharina Vander Haegen landbouwers. Blijkbaar had hij de leiding van het molenbedrijf van zijn 73-jarige vader overgenomen. Immers waar Bernard Van Der Plaetse in 1853 nog zelf een verzoek indiende tot het oprichten van een stoomtuig „van 8 à 10 paarden” (13), was het zijn zoon August die in 1868 een dergelijke aanvraag deed tot het plaatsen van een stoomtuig „van 16 paarden” bestemd „ter beweging van een toestel van zijn olie- en korenwindmolen” (14).

Een andere dochter Nathalia trouwde in 1869 met Jan Baptist Van Der Schueren, geboren te Massemen-Westrem, zoon van Constant en Eugenia Matthijs, landbouwers. Hij was mulder en olieslager te Wetteren.

Bernard Van Der Plaetse was gemeenteraadslid en voorzitter van de kerkraad te Hansbeke toen hij er stierf op 31 maart 1876 in de ouderdom van 82 jaren.

## V. Bouwjaar van het kapelletje

Te Hansbeke weet men door overlevering dat het kapelletje van Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis door Bernard Van Der Plaetse (1794-1876) gebouwd werd.

L. Van Driessche, die de *Geschiedenis van Hansbeke* door F. De Potter en J. Broeckaert met gebeurtenissen uit de 19e en 20e eeuw aanvulde, vermeldt ook - echter zonder opgave van het bouwjaar - dat het kapelletje ten zuiden van het dorp aan de herberg *Het Stroomken* door Bernard Van Der Plaetse opgericht werd.

Aan de hand van enkele aanwijzingen kan het vermoedelijk bouwjaar tussen 1870 en 1875 of daaromtrent gesitueerd worden.

Op de streekkaart nr. 7/2 (Ruiselede) van Ph. Vandermaelen (verschenen in de periode 1846-1854) wordt de windmolen van Bernard Van Der Plaetse aangeduid, maar niet het kapelletje. Ook op de Popp-kaart en in de bijhorende kadastrale legger (uit 1864) wordt de molen maar niet de kapel vermeld. In de *Geschiedenis van Hansbeke* door De Potter-Broeckaert (verschenen omstreeks 1867) worden drie kapellen vernoemd maar geen woord wordt gerept over een kapel aan de Ommegangstraat. Vooral het ontbreken van een vermelding bij De Potter-Broeckaert laat veronderstellen dat het kapelletje na 1867 gebouwd werd.

Een aanduiding van de kapel vindt men op een kadastrale metingschets van 1877 die deze van 1867 verving en de sedertdien opgetreden wijzdingen illustreerde. De schets van 1867 toont het nog onbebouwd driehoekig hoekperceel, sectie A nr. 1339, met een oppervlakte van 70 centiares bestaande in „*tuin als bosch*”. Op de metingschets van 1877, opgemaakt ingevolge de testamentaire erfopvolging na het overlijden van Bernard Van Der Plaetse in 1876, staat het kapelletje getekend. Het wordt in de bijhorende legger als een „*nouvelle construction*” vermeld terwijl het bebouwde perceel, aangeduid als A nr. 1339a, na een grenswijziging met het aanpalend perceel A nr. 1340b een resterende oppervlakte van 20 centiares behield. Aangezien het kapelletje alleszins vóór het overlijden in 1876 van de bouwheer werd opgericht en een nieuwe kadastrale metingschets normaliter binnen beperkte tijd na iedere opgetreden situatieverandering wordt opgemaakt, mag men met enige zekerheid stellen dat de kapel vóór of ten laatste in 1875 gebouwd werd.

Het is overigens aanneemlijk dat het kapelletje, toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis, zou opgericht zijn in het jaar 1875 nadat Pieter De Rudder aan de grot van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes te Oostakker op wonderbare wijze genas, of in de er aan voorafgaande jaren toen de bedevaarten naar Oostakker-Lourdes ingang vonden.

In de loop der jaren bleef het kapelletje eigendom van de familie Van Der Plaetse of aanverwanten. In 1979 echter werd het bebouwde hoekperceel door de gemeente Nevele medeonteigend met het oog op verbreding van de Ommegangstraat.

Om reden van verkeersveiligheid en -comfort kon men de afbraak van het kapelletje verantwoorden, gelet op de nodige verruiming van het knooppunt van de er samenlopende straten. Dit is trouwens het jammerlijke lot dat reeds enkele kapellen op een straathoek in het Land van Nevele te beurt viel bij modernisering van de bestaande wegenis.

Het gemeentebestuur van Nevele was echter ook de mening toegedaan dat dit waardevolle gebouwtje niet mocht verdwijnen. Mits een geslaagde aanpassing van de ontworpen verruimingswerken kon het kapelletje en de twee er naast staande platanen behouden blijven. Het is thans eigendom van de gemeente en werd, na de voltooiing van de wegeniswerken, op degelijke wijze gerestaureerd.

Albert MARTENS, Gent

## Noten

- (1) „*Liber Memorialis*” van Hansbeke blz. 22v, met dank aan E.H. Marcel De Cock, pastoor te Hansbeke voor inzage van dit register.
- (2) Ibidem blz. 24v.
- (3) Ibidem blz. 24v.
- (4) Ibidem blz. 34.
- (5) Rijksarchief Gent, kerkarchief Hansbeke, register 5.
- (6) *Het Vlaamse Lourdes*, uitgave van de Basiliek Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes, Oostakker, 1978.
- (7) In 1878 werd ook door de edele heer Frans-Gisleen Borluut, kasteelheer te Hansbeke, op het dorp nabij de molen een kapel gebouwd. Ze werd toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes en in het daaropvolgend jaar plechtig ingewijd. (*Liber Memorialis* van Hansbeke blz. 30).
- (8) Genealogische en familiegeschiedkundige gegevens werden genoteerd uit de respectievelijke parochieregisters, bevolkingsregisters en registers van de burgerlijke stand, waarvoor onze dank.
- (9) R.A.G., fds. Hansbeke modern, reg. 71.
- (10) A. JANSSENS, *De verdwenen windmolens van Landegem en Hansbeke*, in *Appeltjes van het Meetjesland*, jg. XI (1960).
- (11) In de *Atlas pittoresque des chemins de fer de la Belgique* van A. WAUTERS, Brussel, 1840, waarin ondermeer de belangrijkste gebouwen afgebeeld werden die vanaf de spoorweg Gent - Brugge zichtbaar waren, vindt men een schets van dit herenhuis.
- (12) Popp, kadastrale legger Hansbeke, artikel 424.
- (13) R.A.G., fds. Hansbeke modern, reg. 73, blz. 78v. - 79r, v.
- (14) Ibidem, reg. 1, blz. 63v - 64r, v.

## Bijlage

### Genealogische gezinsfiche

#### VAN DER PLAETSE BERNARD

fs Pieter en Marie Vlerick

°Nevele 27.11.1794

† Hansbeke 31.03.1876

#### VYNCKE SOPHIA

fa Pieter en Coleta Verdonck

°Sint-Denijs-Westrem 08.03.1794

† Hansbeke 14.07.1863

#### *Kinderen*

1.           *Marie Ludovica*  
              ° 1827  
              † Hansbeke 05.09.1839
2.           *August*                               *Adelaide Verstraeten*  
° Hansbeke 01.02.1829     ° Sint-Goriks-Oudenhove 11.06.1838  
  x Sint-Goriks-Oudenhove 13.07.1867  
              † Hansbeke 15.12.1909               † Hansbeke 18.07.1914
3.           *Constance Dorethea*                               *Petrus Martens*  
              ° Nevele 06.09.1831                               ° Hansbeke 04.03.1810  
  x Hansbeke 02.09.1858  
              † Hansbeke 13.07.1859                               † Hansbeke 30.01.1900
4.           *Nathalia*                               *Jan Baptist Van Der Schueren*  
              ° Hansbeke 15.07.1833                               ° Massemen-Westrem 20.02.1837  
  x Hansbeke 21.07.1869
5.           *Clemence Marie*  
              ° Hansbeke 28.03.1836
6.           *NN*  
              ° Hansbeke 28.02.1840



## HET RAASBOOMKAPELLETJE VAN BACHTE-MARIA-LEERNE

Langs de rijksweg naar Deinze op anderhalve kilometer van de dorpskom van, Bachte-Maria-Leerne, treft men een woonhuis aan met een toren en een niskapel. Deze niskapel noemt men het *Raasboomkapelletje* of de *O.L.Vrouw-vande-Raasboomkapel*.

Een *raasboom* is een boom die zeer wild uitgroeit, zonder lijn, met veel door elkaar groeiende takken.

De oorsprong van dit kapelletje ligt zeer ver terug in de tijd. De oudste vermelding is van 1450. Vroeger werden in het kerkarchief van Maria-Leerne belangrijke stukken aangaande deze kapel bewaard, namelijk de bijzondere ontvangsten en uitgaven lopende over de jaren 1691 - 1696 en 1739 - 1742. Ze bevatten de vermeldingen over de kerkelijke diensten die verricht werden en over de processie die uitging. Deze processie is bekend als de *kapelletjesommegang*.

Een kelk en enige sieraden werden in de kerk bewaard, terwijl het klokje op het kasteel van Ooidonk een onderkomen vond. Op dit klokje zou gestaan hebben: „*Heylige Maria in Raesboom tot Sint-Jans-Leerne, bid voor ons, Gheeraerd van Halle heeft mij ghegoten in 1661*”.

Rond dit tijdstip werd de kapel hersteld. De stortingen in de offerblok waren niet groot genoeg om de uitgaven te dekken, zodat uit het inkomen van de kerk diende geput te worden. Op de omkadering van de nis kan men *1661* lezen. In 1868 werd op verzoek van gravin kint de Roodenbeke - de Naeyer het kapelletje hersteld.

De gravin betaalde al de herstellingskosten. In de meimaand komen heden ten dage veel Mariavereerders voorspraak vragen voor het bekomen van goed weder, voor het wellukken van de oogst en van de vruchten op het veld. Een tragische gebeurtenis speelde zich af aan dit kapelletje in 1944. Op 5 september stelde een compagnie Duitsers zich verdoken op aan het kapelletje. Ze speurden de baan af naar Deinze. Uit deze richting kwamen twee personen per fiets aangereden, namelijk de weerstanders René Thienpont uit Gentbrugge en Albert Wouters uit Melsele. Burgers uit Bachte hadden hen nog gewaarschuwd voor de Duitsers aan de *Raasboom*. Ze hechten echter geen geloof aan hun waarschuwing. Toen ze echter aan het *Raasboomkapelletje* kwamen, riepen de Duitsers hen halt toe. Ze trachtten nog te ontkomen maar werden door de Duitse soldaten achternagezet. Een van hen werd in het veld afgemaakt terwijl de andere een buikschot opliep. Een bijgeroepen officier onderzocht zijn papieren en gaf toen het bevel hem te doden.

De man keeg een kopschot. Dit alles gebeurde op de hoeve bewoond door



De Raasboomkapel in Bachte-Maria-Leerne.

A. Adams rechtover het *Raasdonkkapelletje*.

De verering van Onze-Lieve-Vrouw-in-den-Raasboom is heden ten dage nog vrij algemeen.

A. JANSSENS

#### Bronnen

F. DE POTTER en J. BROECKAERT, *De geschiedenis van Bachte-Maria-Lerne*, Gent, 1869.

M. KERCKHAERT, *Kroniek van Bachte-Maria-Lerne*, Bachte-Maria-Lerne, 1973.

J.B. VAN KEMPEN, *Liefde trotseert den dood* (vermeldt de feiten van het Raasboomkapelletje)°.



De Sint-Antoniuskapel te Vinkt.

## DE SINT-ANTONIUSKAPEL TE VINKT

De kapel is gelegen langs de Heerdweg, beter bekend als *Kruiswege*. Zoals alle Vlaamse landelijke parochies telt Vinkt een aantal devotiekapellen, ja zelfs tamelijk veel; een tiental, waarvan enkele dateren uit de vorige eeuw. De meeste kapellen werden opgericht ter ere van O.L.Vrouw, maar de kapel ter ere van Sint-Antonius is de best bekende.

De bidkapel werd opgericht door de bejaarde vrome weldoenster van de kerk, Francisca Van Holsbeke. Ze overleefde al haar zusters en broers, een gezin van negen kinderen, die allen ongehuwd bleven.

Op een ingemetselde wit-marmeren gedenksteen staat te lezen:

*Ter gedachtenis*

*aan Joseph Van Holsbeke, huisvrouw en kinderen:*

*Clemens, Eugenie, Lowie, Rosalie, Joannes, Franciscus*

*en Francisca*

*Bidt voor hen.*

*1895*

Gezien heel de familie bestond uit geboren parochianen, viel het niet moeilijk wat meer te weten over dit merkwaardig gezin.

Joseph Van Holsbeke werd te Vinkt geboren in 1779 als zoon van Jan Baptist en Isabelle van Hulle, huwde te Vinkt op 26 november 1805 met Caroline Predomme, dochter van Joannes en Francisca Dhondt, geboren te Vinkt in 1780. Deze laatste stierf iets te vroeg om haar gouden huwelijksjubileum te vieren, op 18 december 1854.

Vier jaar later ging haar man ter ziele op 20 maart 1858.

Ze leefden en stierven in een klein hoeveke, een pachthoeve, gelegen achter de kapel.

Uit dit huwelijk zagen negen kinderen het levenslicht namelijk:

1. Francisca °15 november 1806, † 22 november 1806;
2. Clemens °14 december 1816, † 27 januari 1817;
3. Eugenie °25 juli 1810, † 23 maart 1889;
4. Rosalie °22 december 1812, † 23 februari 1879;
5. Charles-Louis °28 mei 1815, † 3 mei 1886;
6. Petrus Francies °14 december 1816, † 27 januari 1817;
7. Francisca °30 november 1817, † 4 juni 1902;
8. Petrus-Francies °29 augustus 1820, † 19 maart 1894, en
9. Jan Baptist °11 mei 1823, † 30 december 1894.

De Sint-Antoniuskapel is een mooie zaalkapel gebouwd in oude Scheldesteen en afgedekt met een zadeldak.

Langs de twee zijkanten en de achterkant hangen zeer mooie afbeeldingen uit het leven van deze volksheilige.

Na de dood van de stichteres waren het achtereenvolgens de families Emiel Van Renterghem - Blomme (1902 -1948) en Valeer Coene-Mannens (1948 tot heden) die het kapelleke onder hun hoede namen. Vooral in oorlogstijden kwamen parochianen hulp en steun zoeken bij de grote volksheilige.

Tijdens het interbellum toog de Vinktse schooljeugd op Sint-Antoniusfeest naar dit kleine heiligdom om er vroom de rozenkrans te bidden.

In 1950 en 1951 nam de geestelijkheid de teugels in handen om op 13 juni na een solemne H. Mis te 7 u. er te gaan bedevaarten.

Vanaf 1953 werd die parochiale bedevaart ingericht op de zondag volgend op Sint-Antoniusdag, met gelegenheidssermoen door een pater Minderbroeder uit Gent.

Deze jaarlijkse erbetuiging aan de geliefde volksvriend wordt telkens voorbereid door het vieren van de negen dinsdagen die de bedevaartdag en feestdag voorafgaan.

Het is nu sinds jaren een gevestigde traditie geworden dat deze bedevaart wordt opgeluisterd door de plaatselijke fanfare. Het is wel verheugend dat er op die jaarlijkse plechtigheid steeds een twee honderdtal Sint-Antoniusvrienden aanwezig zijn.

Frans MICHEM  
Vinkt

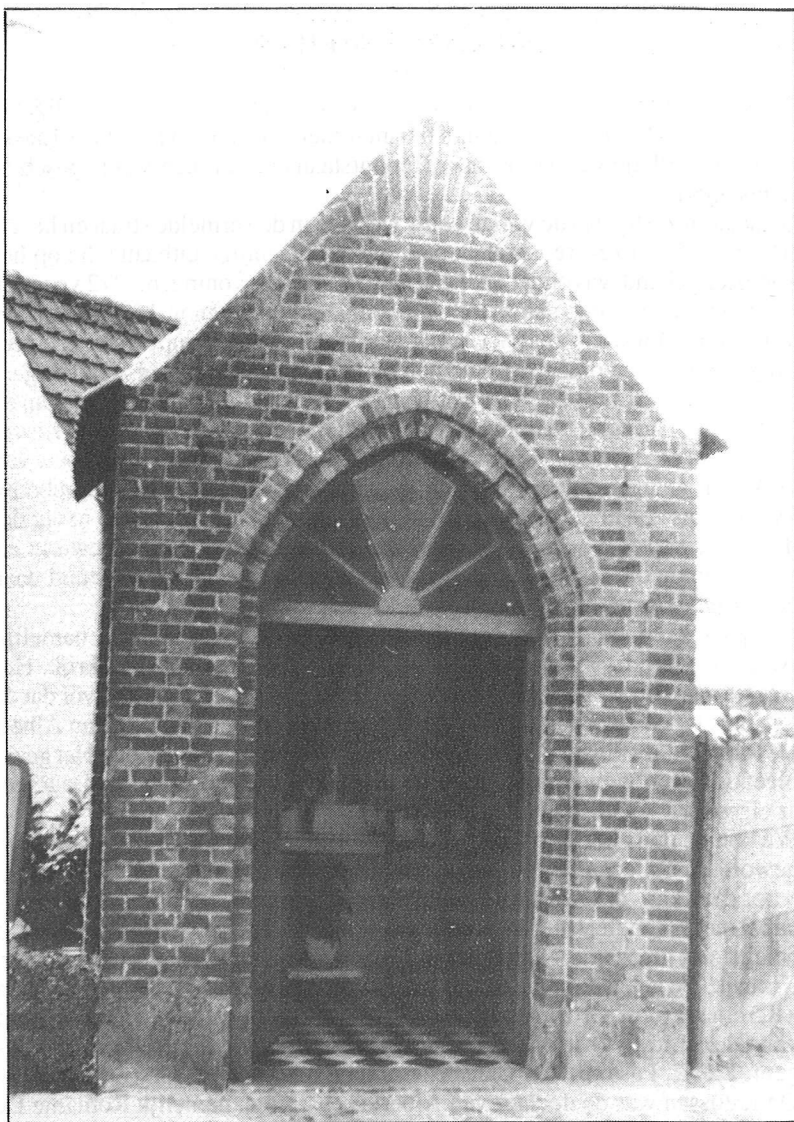
## DE KAPEL VAN ONZE-LIEVE-VROUW VAN TROOST TE MEIGEM

Op de uiterste noordwesthoek van Meigem, palende aan Nevele, ligt de Spoelstraat. Aan een woning met huisnummer 4, treft men het Onze-Lieve-Vrouwkapelletje van Troost aan. Het ontstaan ervan is een stukje geschiedenis apart.

In de jaren zestig van de vorige eeuw woonde in de vermelde straat en het erf onder nr. 4 een zekere Karel Coreel, die zijn *doeninge* uitbaatte die op het kadaster gekend was onder Sectie C nr. 273 voor de woning, nr. 272 voor een boomgaard. Woning, akkerland en boomgaard kwamen in 1870 in handen van Louis Mortier. Vanaf het eerste jaar had Louis te kampen met een zeer droge en warme zomer. De vruchten op het veld verdroogden zienderogen, alles verdorde. Louis zag de vruchten van zijn inspanningen verloren gaan en in deze uiterste nood beloofde hij een kapelletje te bouwen voor Onze-Lieve-Vrouw als er regen zou komen. Onmiddellijk begon de man met de bouw van de kapel, gelegen achter zijn woning perceel nr. 273. Tijdens de opbouw kwam plots een hevige regenbui opzetten. De wolkbreuk, was zo hevig dat de pas gemetselde stenen wegspoelden. Het kapelletje werd afgewerkt en kreeg van de omwonenden de naam van *regenkapelletje*. Er ontstond daar een grote verering voor Onze-Lieve-Vrouw.

Een paar jaren later kwam bij nonkel Louis een neefje inwonen, namelijk Albert De Raedt, Hij was geboren in Marcq en Bareuil, N.-Frankrijk. Het weesje werd bij nonkel als kind ten huize opgenomen. Het ging zo ver dat de knaap beter gekend was als Albert Mortier, dan onder zijn echte naam Albert De Raedt. Later huwde Albert met Virginie Haelvoet van Meigem. Het gezin bleef op het erf wonen en na de dood van nonkel Louis werd Albert De Raedt er eigenaar.

We komen nu in het jaar 1939. Het veldkapelletje was reeds wat bouwvallig geworden. De echtelingen Albert en Virginie besloten het te herbouwen. Voor deze karwei werd Baziel Deolet aangesproken. Het werd nu een zaalkapel met een lengte van 2,31 m en een breedte van 1,57 m. Het zadeldak werd belegd met mechanisch gefabriceerde pannen van de firma Pottelbergh van Kortrijk. De gebruikte stenen zijn van het type *Papesteen*. Ze meten 17,5 cm x 8,5 cm x 4,6 cm. Op een verhevenheid met sokkel prijkt een zeer mooi beeld van Onze-Lieve-Vrouw. Dat beeld zou afkomstig zijn uit de kerk van Meigem. Z.E.H. Pastoor Van Gansbeke schonk het voor het nieuw kapelletje. Ondertussen was de dochter van Albert en Virginie, namelijk Romanie De Raedt gehuwd met René De Graeve. In 1940 lagen het erf en de ganse omgeving midden in het oorlogsgeweld. Het gezin vluchtte en belandde uiteindelijk in zeer moeilijke omstandigheden in Sint-Martens-Lerne. Na de over-



De kapel van O.-L.-Vrouw van Troost gebouwd in 1939, boven de deuropening hing eertijds een plaat met de tekst „O.-L.-Vrouw van Troost - B.V.O.”.





Het mooie beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Troost.

gave van het Belgische leger op 28 mei 1940, spoedden ze zich naar huis met het gedacht dat alles zou vernield zijn. De woning, de kapel en de bijgebouwen hadden geen noemenswaardige schade opgelopen. In de omliggende velden werden nochtans ruim 120 inslagen van granaten geteld.

Gedurende de oorlogsjaren werd het kapelletje vaak bezocht en er werd veel gebeden voor O.L.V. van Troost.

In die periode hing boven de ingang deur, een plaat met de volgende tekst „*O.L. Vrouw van troost, B.V.O.*”.

Deze plaat is nu jammer genoeg verdwenen. Romanie heeft zo lang als ze enigszins kon de kapel op uitstekende wijze onderhouden, het beeld van Onze-Lieve-Vrouw versierd met bloemen en de kaarsen ontstoken.

Sinds 1984 ontfermt de kleinzoon Dirk de Graeve, gehuwd met Marijke Verstuyft, zich over het kapelletje. Beiden staan in voor het onderhoud, voor de bloemen en voor de kaarsen.

De omwonende personen houden de verering in ere. De kapel krijgt veel bezoek: de bezoekers offeren er een kaars en bidden een weesgegroet.

A. JANSSENS

### Bronnen

1. Popp - kaart van Meigem.
2. Stadsarchief Deinze, bevolkingsregisters van Meigem, 1865-1874.
3. Oude kiezerslijsten van Meigem.
4. Inlichtingen ons verstrekt door familie De Raedt, Romanie De Raedt en Dirk en Marijke De Graeve.

Over dit kapelletje verscheen in *Kapel en Beeld* (1986) een bijdrage van W(alter) V(erleyen), Deinze.

## DE H. AMANDUSKAPEL TE ZEVEREN

Het vroegere Zeveren, nu een deelgemeente van Deinze, maakte onder het Ancien Régime deel uit van het Land van Nevele. Op het grondgebied van deze gemeente liggen verscheidene kapellen; zo treft men er een paar aan ter ere van Onze-Lieve-Vrouw, één voor de H. Anna en een ter ere van de H. Amandus.

De parochiepatroon van Zeveren is de H. Amandus. Onder de grote missionarissen die in onze streken het geloof brachten staat de H. Amandus op de eerste plaats. Hij werd geboren te Herbauges bij Nantes (Frankrijk) in 589 en gewijd in 628. Na heel wat omzwervingen in Frankrijk en Italië tot Rome, werd hij bisschop van Doornik.

Van daar uit richtte hij zijn schreden naar het noorden en kwam zo in Gent waar hij twee abdijen stichtte, ook te Drongen werd onder zijn bestuur een abdij opgericht! Hij of zijn discipel Baudemundus kwam vervolgens naar de streek van Nevele en Deinze, trok door Zeveren naar Tielt en Meulebeke, waar een eerste kerk werd gesticht, daarom wordt de H. Amandus de geloofsverspreider en de kerkebouwer genoemd. De kerk van Zeveren zou door de heilige opgericht zijn. Zijn feestdag wordt op 6 februari gevierd en de wijding herdenkt men op 26 oktober (1).

De oude kerk van Zeveren werd in 1860 volledig afgebroken.

De huidige kerk dagteekent van 1862 (2).

In de kerk heeft men een borstbeeld van de patroonheilige, hij wordt vereerd en aanroepen tegen de hevige koorts, men *dient* te Zeveren tegen de kwade koorts, een volkse uitdrukking zegt „*we gaan naar Zeveren slunse*”.

Personen die lijden aan hevige koorts voelen zich slapjes, versuft, *slunsachtig*, vandaar de naam „*hij heeft de slunse*” (3) voor iemand die lijdt aan kwade koorts. Spoedig werd de H. Amandus vermaard, er werd een „*grote gilde*” en een „*kleine gilde*” opgericht, afhankelijk van de bijdragen die de gildebroeders in de gildekas deponeerden. Deze gilden werden heropgericht door Z.E.H. Pastoor J. Cnudde in 1855 en officieel door de bisschop ingewijd. Het ledenboek van de gilden vermeldt reeksen namen van personen uit vele plaatsen in het omliggende. Een processie ter ere van de heilige trok rond het dorp. Sinds 1858 werd aan het nieuw gebouwd kapelletje, gelegen in de Dorpstraat, nu de Sint-Amandusstraat, halt gehouden. In het bisdom Gent zijn er 26 kerken waar men de H. Amandus vereert (4).

### H. Amanduskapel

In de Sint-Amandusstraat nr. 5 te Zeveren staat een pittoresk kapelletje ter ere van deze heilige. Wegens een nieuwe wegbedekking ligt het vloertje ruim 20



H. Amanduskapel. Sedert het aanbrengen van een nieuwe straatverharding staat de kapel 20 cm onder de paslijn.

cm onder het straatniveau, daardoor ziet het er zo laag uit. Het gebouwtje is lichtgrijs geschilderd zoals de aanpalende woning en verliest daardoor zijn charme als landelijke kapel. De kapel zelf was een open niskapel. Het grondvlak meet 2 m op 1,85 m, vanaf de grond tot aan de onderste pan 1,80 m hoog en tot aan de nok 2,87 m. De open nis is 1,34 m breed en 2,23 m hoog, de twee pijlers waarop een volronde boog rust meten elk 0,38 m. Deze nis was eertijds afgesloten met een ijzeren hekje, men had twee vaste zijkanten van 15 cm, met daartussen een dubbel open draaiend hekje (5).

De twee pijlers en de voorgevel zijn gebouwd in rode machinesteen, formaat 0,18 x 0,085 x 0,045 m. De zijgevels en achtergevel zijn opgetrokken met scheldesteen formaat 0,21 x 0,095 x 0,045 m.

Een zadeldak bedekt de kapel. Vroeger was het belegd met boomse pannen, na 1940 zijn er herstellingen uitgevoerd en werden de oude pannen vervangen door de lichte pan met dubbele sluiting van het type „sterreberg” Kortrijk.

In de nis is een soort altaar gebouwd, hierop prijkte het houten beeld van de H. Amandus. In de nis en boven de heilige stond de volgende tekst „*Die kwellung lijd door koorts en wenscht te zijn ontslagen, Kan hier met zijn offrand, Amandus voorspraeck vraegen, B.V.O. - H. A. 1858*”. Met herstellingen uitgevoerd na de oorlog en het schilderen binnen en buiten met lichtgrijze verf, verdween de oude tekst. Het hek werd vervangen door een groot metalen raam waarin een deur is aangebracht. In de ijzeren constructie steekt veel glas, wat niet in harmonie is met de vorm en de bouwtrant van deze kapel.

In 1978 werd het oude beeld door de eigenaar weggenomen uit vrees voor diefstal (6).

In de plaats werd een nieuw beeld geplaatst uitgevoerd in Franse Moulonsteen.

De kapel wordt heden veel bezocht door H. Amandus-vereerders.

Ook in de kerk wordt aan de bedevaarders een litanie en gebed overhandigd van de H. Amandus, patroon van Vlaanderen en van Zeveren „*inzonderheid aanroepen tegen aanhoudende koortsen*”.

### Oorsprong van de kapel

In de Sint-Amandusstraat te Zeveren ligt een perceel kadastraal bekend onder Sectie A. nr. 127, toch het hele eigendom bestond uit de nummers 125, 126, 127, 128 en 130.

Voor de kapel is enkel het perceel nr. 127 van belang.

In de Franse Tijd was het eigendom van Jacobus Van Ooteghem en



Het oorspronkelijk beeld van de H. Amandus stond tot 1978 in de kapel, heden bij de eigenaar.

echtgenote Barbara-Theresia Van Wonterghem, die respectievelijk overleden zijn in het jaar 11 en het jaar 10 van de Franse kalender, dit is in 1803 en 1802.

Na hun overlijden vinden we als eigenares hun dochter Isabella Van Ooteghem, overste van het convent van Sint-Bruno in het Klein Begijnhof te Gent. Per testament worden de eigendommen overgemaakt in 1856 aan Elodie Van Ooteghem, handelaarster te Gent. Deze achtbare dame wil het hare bijdragen tot de verering van de H.-Amandus en belooft op haar eigendom te Zeveren een kapel te bouwen. Van burgemeester J. Bapt. Cornelis heeft ze alle faciliteiten en aan de ingang van perceel nr. 127 krijgt de niskapel gestalte in 1858.

In 1875 echter wordt alles verkocht, de nieuwe eigenaar is Serafien De Poorter, gewezen burgemeester van Meigem, molenaar van beroep, die reeds de windmolen van Zeveren in huur had.

Toch na 4 jaren verkoopt hij alles aan Serafien Amelynck en zijn vrouw Rosalie Begyn, landbouwers van beroep. Na hun overlijden wordt dochter Octavie Amelynck de nieuwe eigenares, ze is gehuwd met Achiel Van der Meersch, hierna is het hun dochter Andrea Van der Meersch, die tenslotte haar eigendom per testament overmaakt aan haar nichtjes de gezusters Claerbaut.

Sinds 1978 is het Godelieve Claerbaut die de goederen in eigendom bezit, ze is de echtgenote van Florent Spriet, dr. in de rechten en licentiaat in het notariaat, wonende te Gottem-Deinze.

Het zijn de huidige eigenaars die als voorzorg het oude beeld uit de kapel verwijderden en een replica in witte hardsteen in de plaats zetten (7).

## **Een oud beeld van de H. Amandus**

In de kapel stond tot in 1978 een oud beeld van de H. Amandus. De heilige was afgebeeld met de bisschopelijke attributen, namelijk de staf in de rechterhand, de mijter op het hoofd en een primitief kerkje in de linkerhand. Aan de voeten ligt een draak, zinnebeeld van satan, die hij verdrijft door het verspreiden van het geloof en het bouwen van kerken. het beeld rust op een houten voetstuk of schrijn met vooraan een opening waarin een relikwie kan geplaatst worden. Met toestemming van de huidige eigenaar kan het beeld worden onderzocht.

Het beeld doet primitief aan, verschillende verflagen bedekken het, de kleur is rood en wit, de houtsoort is lindehout, de rechterhand is zeer ruw bijgewerkt, zeker niet door een beeldsnijder, de hand is in olme hout, de kop van de draak is in eikenhout en kan met een deugel vastgehecht worden aan

het lichaam van de draak. Het kerkje dat de heilige in de linkerhand houdt is éénbeukig met een middentoren en lang koor; twee kleine zijbeuken zijn links en rechts aangebracht, alsook een klein gebouwtje dat vermoedelijk de sacristie moet voorstellen. De ingang is in de voorgevel. Zou dit de afbeelding zijn van de oude kerk van Zeveren die afgebroken werd in 1860?

Het beeld zelf dagtekent zeker uit de eerste helft van de 18e eeuw.

Het houten schrijn of voetstuk is van jongere datum; het voor-, zij-, achter- en bovenstuk is in olme hout, de bodemplank is populier, vertoont sporen van houtworm. Vooraan is een koperen plaatje bevestigd met „*H. Amandus B.V.O.*”.

De constructie wordt samengehouden met oude gesmede nagels. Dit voetstuk is vermoedelijk 19e-eeuws.

Hoe is het beeld van de H. Amandus in 1858 in de kapel gekomen?

Vermoedelijk zou het *Liber Memorialis* van de kerk van Zeveren ons iets meer kunnen vertellen, maar bij navraag blijkt het niet te bestaan of is verdwenen, het huidige *Liber* begint pas in 1870.

Er zijn twee mogelijkheden, ofwel heeft de eigenares van de kapel in 1858 een oud beeld aangekocht en in de kapel geplaatst op een nieuw voetstuk, ofwel komt het beeld uit de kerk van Zeveren en heeft de pastoor het afgestaan aan de kapel? Het oude kerkarchief bevat namelijk een rekening van 1728 waaruit blijkt dat een Gents beeldsnijder een beeld heeft gesneden van de H. Amandus, zeker werd dit beeld onder de Franse overheersing verborgen en kwam het beschadigd weer te voorschijn. Na die periode is het hersteld en in de kerk geplaatst. De kerk werd bouwvallig, zodat de pastoor het beeld overdroeg aan denieuwe kapel, gebouwd in 1859. De kerk zelf werd afgebroken in 1860. Het beeld werd geplaatst op een nieuw voetstuk. Beeld en voetstuk. passen in elkaar met twee pinnen in olme hout.

Ik hoop dat de herkomst van het beeld aan het licht komt.

Laten we deze bijdrage over de H. Amanduskapel besluiten met een oude tekst. „*Heiligen Amandus, apostel van Vlaenderen, patroon van Zeveren, machtige patroon in alle ziekten en ellenden bijzonderlijk in aenhoudende koortsen, bid voor ons*”.

A. JANSSENS  
Nevele



## Noten

- (1) *De levens der Heylige van Nederlant*, uitg. Maximiliaan Graet, In den Engel te Ghendt, 1705.  
*Levensschets van den Heiligen Amandus, wiens H. Reliquien bewaard worden in de kerk van zeveren*, uitg. L. Vekeman, Trapstraat, Sottegem, 1861.
- (2) F. DE POTTER en J. BROECKAERT, *Geschiedenis van Zeveren*, dl. 10.
- (3) Gezegden van Camiel Van der Vennet, eertijds bakker te Nevele, die te Zeveren brood leverde. Zie A. JANSSENS, *Industrieel erfgoed (II): Een grote bakkerij te Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XVI (1985), blz? 102-11.
- (4) Gegevens verstrekt door Monseigneur L.K. De Kesel, hulpbisschop en vicaris-generaal van het bisdom Gent.
- (5) Gegeven verstrekt door de heer en mevrouw Florent Spriet en Godelieve Claerbaut, dr. in de rechten en lic. in het notariaat.
- (6) en (7) Zie noot 5.

Mijn oprechte dank gaat naar mevrouw dr. G. Millis - Proost, conservator van de algemene bibliotheek van de R.U. Gent en Z.E.H. pastoor Verstraete van Zeveren.



De kapel van O.L.V. van Lourdes te Poeke in 1976.  
(Foto Lothar Graumann)

## KAPEL VAN ONZE-LIEVE-VROUW VAN LOURDES TE POEKE

In 1872 verkocht de familie de Preudhomme D'Hailly het kasteel van Poeke aan Victor Pycke de Peteghem.

In april 1874 behandelde de gemeenteraad een voorstel van kasteelheer Victor Pycke de Peteghem om een kapel te bouwen „recht over de kalsyde in het brauwersdreefken”. Hiertoe zou een bestaande voetweg gedeeltelijk moeten verlegd worden. De gemeenteraad had geen bezwaar en steunde uitdrukkelijk het voorstel.

De kapel, opgedragen aan O.L.V. van Lourdes, werd op 15 augustus 1874 onder grote volkstoeloop ingewijd.

Op 29 juni 1875 werd naar de kapel een bedevaart georganiseerd met de medewerking van talrijke parochies uit de omtrek, waaronder Nevele, Vinkt, Lotenhulle, Poesele, Bellem en Merendree.

De kapel stond op een mooie plaats: rechttegenover de dorpstraat, achter de vierdubbele rij oude eiken. Achter de kapel werd een dwergeik geplant. Nadien werd een buurtspoorweg aangelegd van Gent naar Tielt.

Er werd voorgesteld de kapel af te breken daar ze in de weg zou staan.

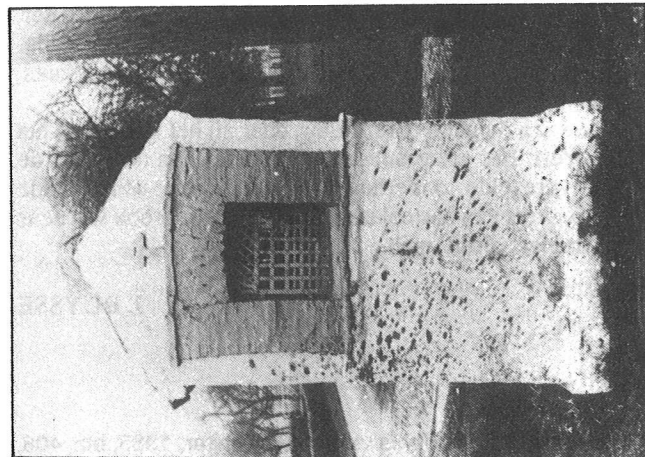
Daar wilde de baron niet van weten, ook een rij eiken wilde hij niet rooien. Men vond de oplossing door een brug te bouwen over de Poekebeek en zo kon de tramlijn rechtdoor getrokken worden. Maar aan de kapel moest ze een langzame bocht maken zodat ze juist naast de eikendreef haar weg vervolgde. De tram moest daar heel traag rijden en men voorzag daar dan een stopplaats, zodat de bocht geen al te grote hinder opleverde.

Nu behoort de kapel toe aan de gemeente Aalter, daar zij het kasteel en het domein in eigendom heeft. Het grote onderhoud gebeurt dan ook door de gemeente, maar het geregelde onderhoud gebeurt door welwillende omwonenden. Vele bezoekers van kasteel en omgeving gaan er ook wel eens binnen, de deur staat immers altijd open.

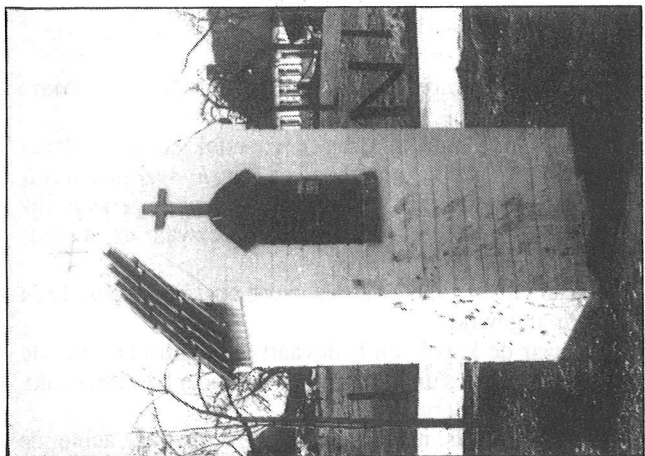
I. BUYSSE

Geraadpleegd werk:

I. HOSTE, L. STOCKMAN, *Geschiedenis van Poeke, Aalter*, 1985, blz. 408.



1985



1987

Het oude en het nieuwe kapelletje van O.L. Vrouw in Nood  
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele)

## HET KAPELLETJE VAN ONZE-LIEVE-VROUW-IN-NOOD TE VOSSSELARE

Nabij de grens met Baarle-Drongen komen de Moerstraat en de Gentstraat samen. De Gentstraat maakt daar een scherpe bocht naar het oosten en ook een bocht naar het westen. Tussen deze twee bochten van de Gentstraat enerzijds en de Moerstraat anderzijds, ligt als het ware een driehoekig perceeltje grond gekneld. Het staat kadastraal bekend onder Sectie B. nr. 550a en heeft een oppervlakte van 50m<sup>2</sup>. Dit perceeltje heeft eertijds behoord aan de nabijgelegen hoeve. De gebruikers van de Gentstraat die naar de Moerstraat gingen, namen al over dit stukje grond de kortste weg, wat het ontstaan gaf aan de westelijke bocht zodat het perceeltje een driehoekige vorm kreeg. Op dit stukje werd het kapelletje gebouwd en opgedragen aan O.L. Vrouw-in-Nood.

Vraagt men aan de bewoners van de nabijgelegen hoeven naar de ouderdom ervan, dan krijgt men de volgende antwoorden: „Het staat er al altijd” of „Het staat er al van mijn kindsbeen af”. Een ander vrouwtje zegt „Moar minere het stoat t'eral alzeleven” Hiermee is alles gezegd over de ouderdom van dit kapelletje.

Het gebouwtje heeft de vorm van een zuil, gemetseld in oude scheldesteen formaat 0,21 x 0,10 x 0,05 m. Aan de basis heeft het een lengte van 1,27 m en een breedte van 1,15 m. De zuil is afgedekt met een zadeldakje belegd met boomse pannen. Vanaf de grond tot aan de onderste pan is het 1,78 m hoog en tot aan het nok meet het 2,16 m. Tussen de eerste en de tweede nokpan staat een kunstig gesmeed kruisje. In de oostzijde van de zuil is een nis gemetseld met een breedte van 0,42 m, een hoogte van 0,62 m en een diepte van 0,85 m. De nis is langs de buitenzijde omkaderd met vooruitspringend metselwerk in blauwe klompjes, alles nog eens afgedekt met een platte siertegel. Daarboven staat een gemetseld kruis. Aan het nisje is een zeer kunstig gesmeed hekje aangebracht. In de nis „stond” een mooi Onze Lieve Vrouwebeeld met twee bijpassende vaasjes in porselein, versierd met goud, blauw en rood. Deze kleinoden werden door een glazen stulp beschermd tegen bevuiling en stof. Dagelijks brandden er kaarsen. Wanneer men met de fiets uit de richting Baarle kwam was het in de valavond een indrukwekkend gezicht. Dan zag men van verre de dansende vlammetjes in het nisje. Het gebouwtje was wit gekalkt, de nisomkadering in licht blauw, het smeewerk was lichtgroen. Voor het zuiltje was een knielbankje en rond het kapelletje stonden grote populieren.

In 1940 heeft een echtgenote van een Belgisch soldaat, die aan het kapelletje woonde, in de nis een tweede beeldje geplaatst in de hoop dat haar man, die in Duitsland krijgsgevangen was, spoedig zou mogen naar huis komen, wat na enkele maanden ook gebeurde.

In 1950 gebeurde het. Vandalen hebben toen de ganse Moerstraat afgeschuimd, ze hebben alle O.L. Vrouwbeeldjes gestolen, ook de beeldjes die geplaatst waren in de hekstijlen van de hoeven of in nisjes die aan bomen opgehangen waren. De twee beeldjes met de vaasjes uit het kapelletje ontsnapten niet aan deze diefstal. Sinds die nacht zijn er beeldjes van papier en plasticen bloemen geplaatst, de moeite niet waard om een diefstal te plegen. Na de strenge winter van 1985-86 en na het gieten van de nieuwe betonweg, ontstonden er scheuren in het metselwerk van de kapel. Het gebouwtje begon ook over te hellen. De eigenaar, het is nog altijd privaat bezit, nam het zekere voor het onzekere en brak het kapelletje ten gronde af. Dit gebeurde in de zomer van 1986. Hij stelde wel een mooie daad en herbouwde het kapelletje, dat een kopie werd van het oude.

De fundering werd versterkt met beton, daarop kwam de nieuwe zuil nu gebouwd in machinesteen van Kortemark met formaat 0,19 x 0,085 x 0,06. Aan de fundering meet de zuil 1m bij 1m. Vanaf de grond tot de onderste pan is het 1,95 m hoog en tot aan de nok meet het 2,70. Het zadeldakje is belegd met de oorspronkelijke boomse pannen en op de nok staat het oude kruisje. Langs de oostzijde is de nis nu 0,41 m breed, 0,72 m hoog en 0,75 m diep. Een kleine boog overspant de opening. Een vooruitspringend gemetseld kruis versiert het geheel. Daar de nieuwe nis hoger is dan de vroegere was het deurtje te klein en moest er een nieuw deurtje gemaakt worden van zware plaat waarin uitkepingen en openingen gezaagd en geboord zijn. Het nieuwe gebouw is wit gekalkt en er omheen staan nu jonge populieren. In de nis staan beeldjes in hard plastic en bloemen in kunststof, twee kaarsenhouders staan vooran in de nis.

### **Bouwjaar en bouwheer?**

Over dit kapelletje bestaat geen geschreven bron. Het zoeken naar het bouwjaar begint op oude landkaarten. De oudste perceelkaart van Vosselare vermeldt geen kapel, het stukje grond is bij de ernaastliggende hoeve gevoegd. Evenmin vinden we iets op de kaarten van Ferraris 1769-1777, noch op deze van Capitaine 1836 en ook op de kaart uitgegeven door Etablissement Géo-

graphique de Bruxelles uit 1838 staat niets vermeld.

Meer geluk hebben we met de kaarten van P. Gerard 1850 en deze van Van der Maelen van 1850, hier is de kapel telkens aangeduid met „chap”. De kadastrale kaart van C. Popp 1864 vermeldt de kapel als een gebouwtje. Voortgaande op de kaartgegevens mogen we aannemen dat de kapel is gebouwd tussen 1838 en 1850.

Geschreven bronnen bestaan er niet. Fr. De Potter in zijn geschiedenis over Vosselare 1864, vermeldt de kapel niet.

In de beraadslagingen van de gemeenteraad en het schepencollege van Vosselare, nu berustend in het gemeentearchief van Nevele, vindt men niets. Bij de heer Pastoor Standaert is navraag gedaan omtrent een Liber Memorialis uit die periode, maar zo'n boek bleek niet te bestaan in het kerkarchief.

Dus moeten we een gok wagen en het bouwjaar in de jaren veertig van de vorige eeuw situeren.

Wie was nu de bouwheer? Als we aannemen dat de bouwheer van deze kapel ook de eigenaar is van de grond, dan zou het kapelletje gebouwd zijn op verzoek van Jan Wieme. Hij was de eigenaar van de hoeve waarop het perceeltje lag. In 1863 was de kapel in het bezit van Carolus Ludovicus Wieme, landbouwer te Vosselare. Vervolgens kwam het in handen van zijn erfgenamen. Na de Eerste Wereldoorlog vinden we als eigenaar Camiel Vermeire. Van 1932 tot 1942 was Gustaaf Vincent mede-eigenaar van de hoeve en van de kapel. Daarna treffen we als eigenaar Alfons De Baere aan en sinds 1983 is het kapelletje eigendom van Jerome Pieter Gustaaf De Baere-Lavent, Damstraat 40 te Vosselare-Nevele.

Hij heeft het kapelletje, dat dreigde in te storten heropgebouwd. Zo heeft hij een oud Vosselaars monument in stand gehouden. Een daad die tot navolging strekt.

### **Waarom opgedragen aan O.L. Vrouw-in-Nood?**

Het kapelletje, opgedragen aan O.L. Vrouw met het toevoegsel „in nood”, laat ons vermoeden dat de oprichting ervan gebeurde om mensen te helpen die in de allergrootste nood hun toevlucht namen tot Onze-Lieve-Vrouw, in de hoop dat deze „de nood” zou kunnen lenigen.

Voortgaande op het feit dat het bouwjaar ligt in de jaren veertig van de vorige eeuw, kunnen we ons de nood inbeelden die de mensen toen hebben meegemaakt. Beleefde men in die periode niet het wegwijnen van de ambach-

telijke nijverheid op het platteland? Thuiswevers, spinsters en spoelsters vielen zonder werk en geen werk is geen loon, geen voeding, dus nood.

Die periode was gekenmerkt door een massale sterfte onder de bevolking ten gevolge van de gevreesde ziekten zoals tyfus en cholera. Er was ook een grote veesterfte. Er was dus nood.

Bovendien waren er voor de jaren veertig de mislukkingen van de oogst, de gevreesde aardappelziekten die men hier de „plage” noemde en die verschillende jaren na elkaar opdoemde, dus nood opnieuw.

Voor al die noden waarmede de gewone sterveling geen raad meer wist, heeft hij zich gericht naar het bovennatuurlijke, naar de moeder Gods, die als voorspreekster de noden zou afwenden. Dit kapelletje is niet het enige. In het nabije Nevele staan nog vier kapelletjes, alle gebouwd en opgedragen aan Onze-Lieve-Vrouw „in nood”. Niemand zal ons kunnen navertellen hoeveel mensen „in nood” geholpen zijn. Iets staat echter vast: de bewoners uit de omgeving stellen nu nog hun betrouwen op „hun” kapelletje. Bij het minste dat zich voordoet in huis of stal begeven ze zich naar het kapelletje, aanbidende Onze-Lieve-Vrouw-in-Nood en laten er kaarsen branden.

Lucia LAVENT

### **Herkomst van de bronnen**

- Opmetingen van de oude en nieuwe kapel werden uitgevoerd in 1985, 1986 en 1987.
- Het kaartenmateriaal is onder de vorm van copie, foto of origineel bewaard in de dokumentatie van het museum Rietgaverstede te Nevele.
- Gemeentearchief Nevele, bevolkingsregisters en registers van beraadslagingen van Vosselare.
- Inlichtingen verstrekt door de inspecteur van de directie van het kadaster te Gent.
- Inlichtingen verstrekt door Z.E.H. pastoor Standaert, Vosselare.
- Foto's uit het fotoarchief Rietgaverstede, Nevele.



## S. MARIA KAPELLE AEN DEN MEULEN VAN MEERENDRE

In 1979 moest op de bek, gevormd door de Diepestraat en de Kouterslag aan de Kalebrug, de oudst gedateerde kapel van Merendree wijken voor de nieuwe, brede weg over het Schipdonkkanaal.

Alleen het ijzeren kruis, de datumsteen en een gedenkplaat werden onder de slopershamer gered.

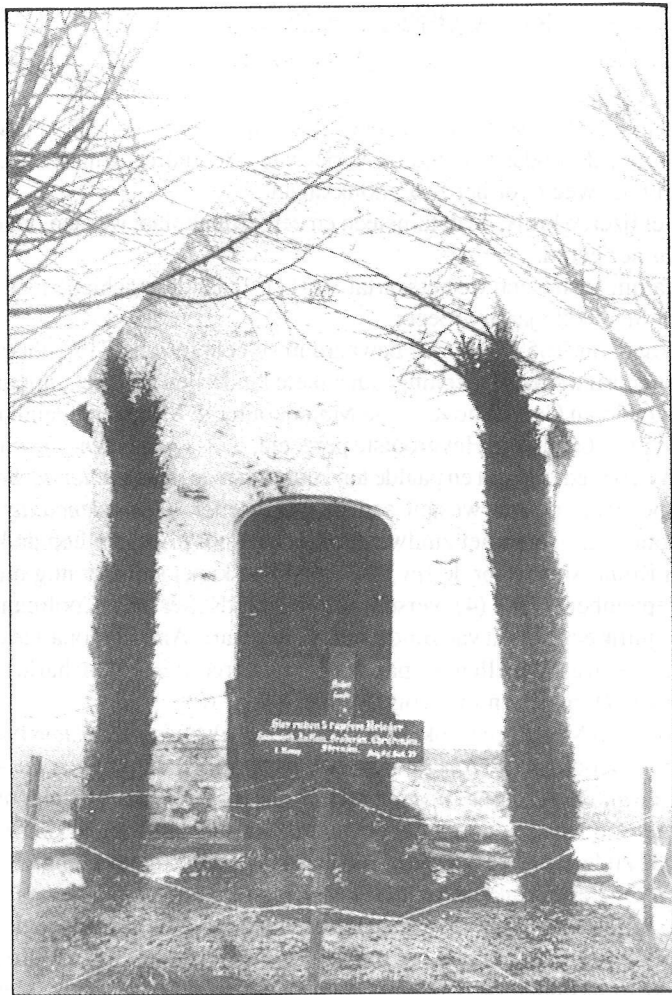
Op die datumsteen lezen we het jaartal 1664 (1) maar de geschiedenis van de kapel begint enkele jaren vroeger.

Op een kaart van 1652 (2), maar bewaard in een copie van 1773, vinden we een nauwkeurige situatietekening van enkele landerijen die deel uitmaakten van het goed van Caudenhove op de Molenkouter te Merendree, eigendom van Balduinus Coolman. Het grootste perceele, *de ses gemeeten* (3), was zes gemeten en 6 roeden groot en paalde ten zuiden aan de *straete naer de meulen* (nu Diepestraat) en ten westen aan de *slagh naer de meulencauter* (nu Molenkouterslag). Van het zuidwesten naar het noordwesten liep de kerkweg (nu Kouterslag) door de *ses gemeeten*. Een kapel stond er nog niet.

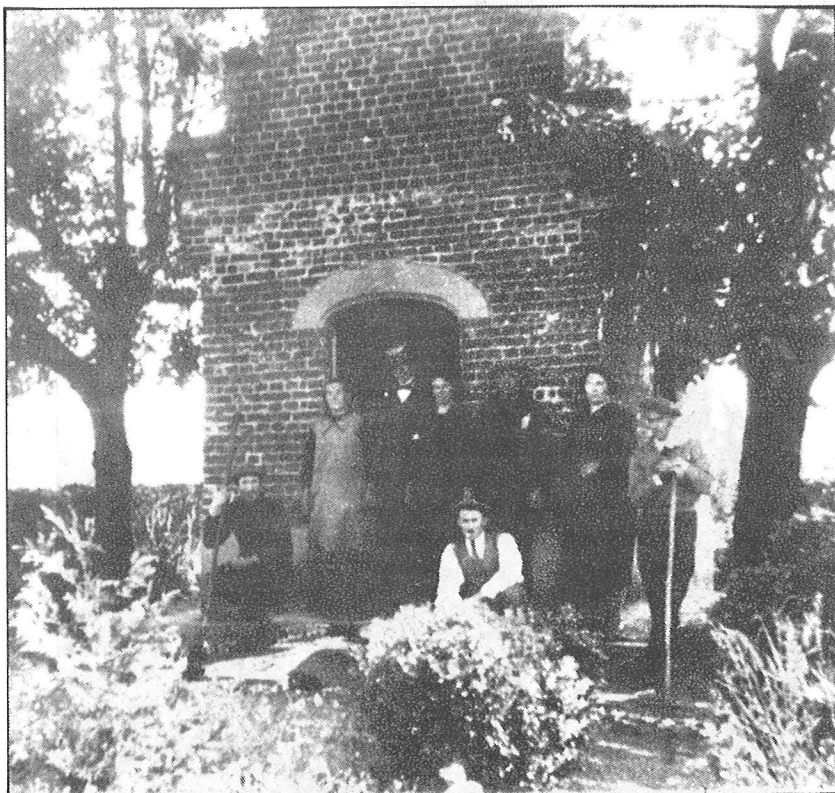
Op 3 september 1660 (4) verschenen enerzijds Servaes Coolman (5), waarschijnlijk een nazaat van Balduinus, voor notaris Antoine Jonart te Gent, anderzijds Petrus Schellenus, pastoor van Merendree (6), Charles Van Hoorebeke (7), meier en François Wieme, koster (8).

De pastoor van Merendree, enkele notabelen en enkele *kerkmeesters* hadden aan Servaes Coolman gevraagd of ze een kapel mochten bouwen *ter eeren Godts en van de heylighe moeder Maria* op een bek van zijn eigendom, palende ten zuiden aan de straat en ten noorden aan de landweg of kerkwegel. De langste zijde van deze bek of driehoek was vijfendertig voet lang. Servaes Coolman ging ermee akkoord om dit stukje grond *ongelabeurt ende ongecultiveert* te laten. De pastoor, notabelen en leden van de kerkraad zouden van hun kant de bek *fraey beplanten* met een groene haag en binnen die haag zouden er tronklinden of beuken komen. Volgens de datumsteen werd de kapel in 1662 of 1664 gebouwd (1). Ze staat afgebeeld op de kaarten van 1680-81 (copie 1773) en van 1774 (9). Ook op de Ferraris-kaart van 1771-1778 vinden we de kapel terug (10).

Volgens een beschrijving bij de kaart van 1774 stond er op de bek een *steen en Capelleken ende enighe opgaende boomen*. Het stukje grond had een oppervlakte van 21 roeden en het grote perceel waarvan de bek deel uitmaakte werd nu naast de *ses gemeeten* terecht ook *Capellestuck* genoemd.



De witgeschilderde kapel na 13.10.1914 en vóór de lente van 1915.  
Op de voorgrond bemerkt men een houten kruis met de namen van vijf Duitsers die op 13.10.1914 sneuvelden bij gevechten aan de brug. Op het houten kruis lezen we: „Ruhet sanft. Hier ruhen 5 tapfere Krieger, Hans-wirth, Anclam, Brodersen, Christensen. 1. Komp. Brig. Ers. Batl. 35”  
Boven de deur staat duidelijk het jaartal 1662.  
(Fragment van een grotere foto uit het fotoarchief Rietgaverstede Nevele.)



Op deze foto van 1932 herkennen we vooraan hurkend in witte hemdsmouwen August De Clercq († 20.3.1974).  
Verder v.l.n.r. hurkend Emiel De Clercq († 1934), broer van August;  
Rosalie Debbout († 1934) en haar man Bruno De Clercq († 1941),  
ouders van August en Emiel De Clercq; Irma Van Hecke en  
haar man Camiel Gyselinck; Anna Baele, echtgenote van Emiel De Clercq  
en (leunend op hark) Achiel Van Steenkiste (° 1898).  
Bemerk de trapgevel, de linden, het bloemtapijt vóór de mand.  
De foto is genomen op een processiedag.  
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele.)



De kapel in de jaren vijftig, vóór het in metselen van  
de gedenkplaat della Faille.

De vrouw op de voorgrond konden  
we niet identificeren.

(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele.)

Op een foto genomen na 13 oktober 1914, dag waarop enkele Duitse soldaten sneuvelden bij gevechten aan het Schipdonkkanaal (11), zien we dat de kapel een witgekalt puntgevel had (12). Rond de kapel stonden er enkele linden en op de datumsteen lezen we duidelijk het jaartal 1662.

Tegen de achtergevel stond een gemetseld verhoog van ongeveer een meter hoogte. Op een voetstuk in hout met gesculpteerde druivenranken stond een eikenhouten Lievevrouwbeeld. Tot aan de eerste wereldoorlog was er een zilveren zwaardje bij het beeldje van ongeveer 20 cm lengte. Ook stonden er twee koperen kandelaars van 80 cm hoogte (13).

Tijdens de gevechten aan de brug in 1918 werd de kapel erg beschadigd; alleen de gevel was overeind gebleven. Van de andere muren bleven alleen nog de grondvesten over.

Op het eind van de eerste wereldoorlog, op 23 oktober 1918, overwonnen de 5e en 6e Compagnie van het 20e Liniergiment de stelling Overbroek. Tijdens dit gevecht sneuvelde onder meer luitenant André della Faille de Leverghem. Als herinnering aan deze luitenant werd eind de jaren vijftig een gedenkplaat naast de ingang deur van de kapel ingemetseld.

Een foto van 1932 is genomen op de dag van de processie. De kapel heeft een trapgevel en boven de deur herkennen we witte stenen, een bewijs dat de kapel vroeger was witgekalt. Aan beide kanten staat een linde. Voor de deur van de kapel kan men een bloementapijt onderscheiden. Op de processiedag werd de kapel versierd en onderhouden door Bruno De Clercq en zijn echtgenote Rosalie Debbaut, bijgestaan door hun zonen August en Emiel De Clercq en die zijn vrouw Anna Baele.

Rechtover het kapelletje woonde het echtpaar Camiel Gyselinck en Irma Van Hecke. Achiel Van Steenkiste harkte alles mooi.

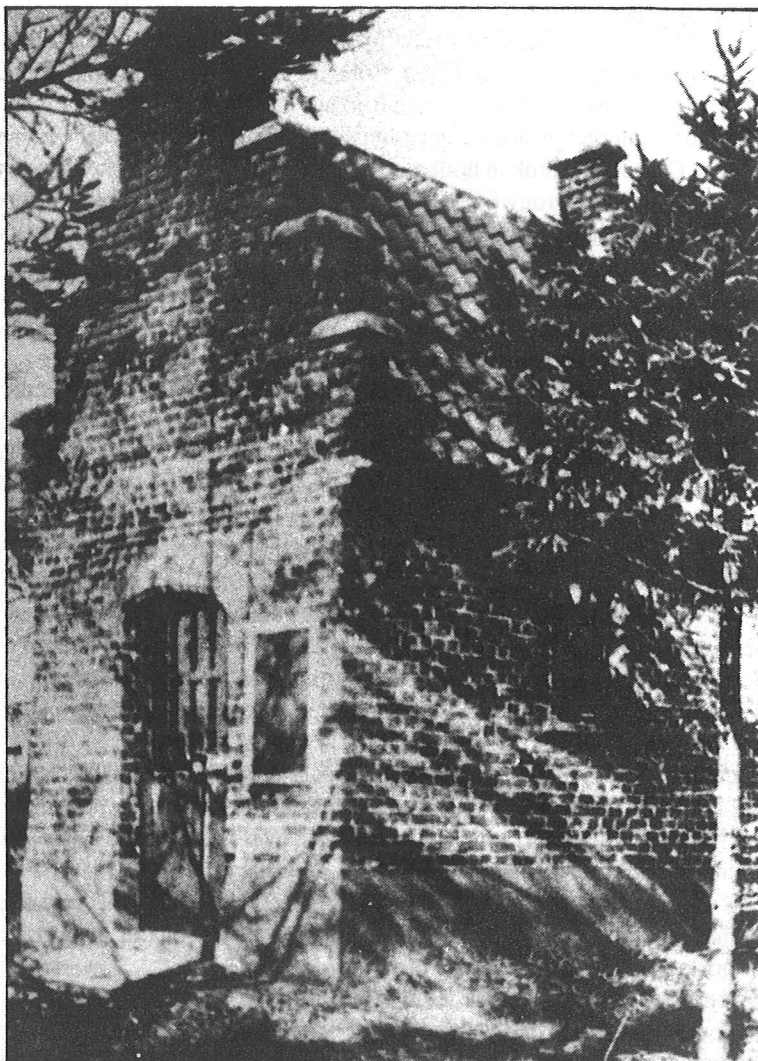
In 1940 viel tijdens het opblazen van de brug over het kanaal door Belgische genietroepen een steen van 11 kg dwars door het dak.

Ook tijdens de oorlog 1940-45 gaf priester-dichter Baziel De Craene de toestemming om de linden bij de kapel te vellen voor brandhout. Ze werden na de oorlog vervangen door sparren.

Op een foto van eind van de jaren vijftig zien we weer het trapgeveltje. Na de vernieling tijdens de tweede wereldoorlog werd de kapel opnieuw opgebouwd. Trouwens op de foto herkent men duidelijk een andere, donkere steen boven de deur, wat erop wijst dat het trapgeveltje nieuw is.

In het begin van de jaren zestig kreeg de kapel een grondige renovatie. Door de K.L.J. Merendree werd de trapgevel omgebouwd tot puntgevel.

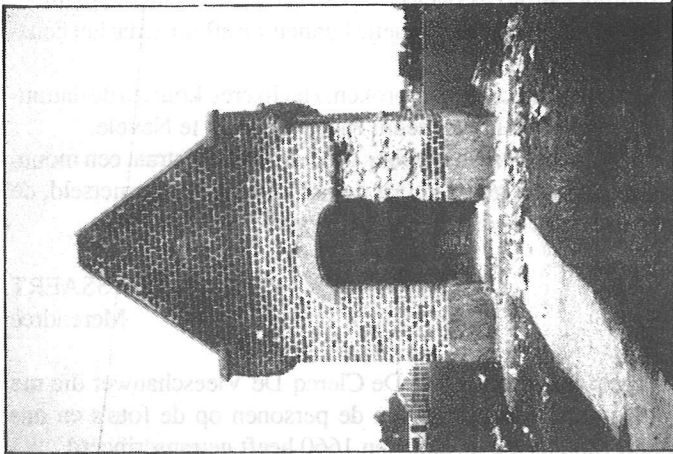
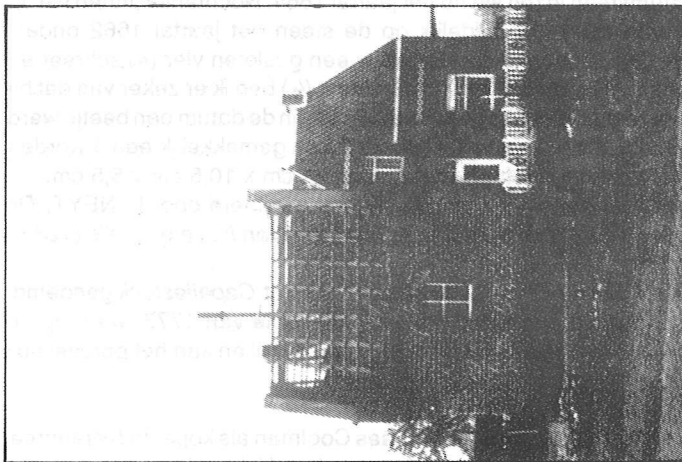
Op 21 december 1963 werd aan de burgemeester van Merendree meegedeeld



De kapel in de jaren vijftig na het in metselen van  
de gedenkplaat della Faille.

De sparren zijn al duidelijk enkele jaren ouder  
dan op de andere foto uit de jaren vijftig.

(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele.)



De kapel tijdens de afbraakwerken in 1979  
(Fotoarchief „Het Land van Nevele“.)

dat 108,67 m<sup>2</sup> grond zou onteigend worden vóór de kapel en langs de Kouterslag om de aansluiting van de rijksweg (Diepestraat) op de Kouterslag ruimer uit te werken. Uit het bijgevoegde plannetje kunnen we afleiden dat het bedehuis 3,5 m op 3 m groot was.

In de loop van 1979 werd de kapel afgebroken. Het ijzeren kruis en de datumsteen vonden een plaatsje in het museum Rietgaverstede te Nevele.

Door de gemeente Nevele werd in oktober 1987 in de Diepestraat een monumentje gebouwd, waarin de gedenkplaat della Faille werd ingemetseld, de laatste tastbare rest van de oudste gedateerde kapel van Merendree.

J. LUYSSAERT  
Merendree

Ik dank heel oprecht mevrouw Alina De Clercq-De Vleeschauer die me geholpen heeft bij de identificering van de personen op de foto's en ons bestuurslid Albert Marens die de akte van 1660 heeft getranscribeerd.

## Noten

- (1) Op de datumsteen lezen we nu het jaartal 1664. Nochtans kunnen we op een foto van ca. 1915 duidelijk op de steen het jaartal 1662 onderscheiden. Omdat men in de 17e eeuw een gesloten vier (4) schreef en geen vier zoals nu op de datumsteen staat (4) ben ik er zeker van dat bij een van de restauraties op de verweerde steen de datum een beetje werd „bijgewerkt”. Uit een een half leesbare 2 kan gemakkelijk een 4 worden gemaakt. De steen heeft als afmetingen 21 cm x 10,5 cm x 5,5 cm.
- (2) R.A. Gent, Raad van Vlaanderen, 27288, geciteerd door L. NEYT, *De drie windmolens van Merendree*, in *Het Land van Nevele*, jg. XV (1984), blz. 22-34.
- (3) Op de copie van 1773 wordt dit perceel ook het *Capellestuck* genoemd. Dit is ongetwijfeld een toevoeging op die copie van 1773, want op de originele kaart van 1652 stond er nog geen kapel en kan het perceel ook niet het *Capellestuck* geheten hebben.
- (4) Zie bijlage.
- (5) Op 29.1.1672 vinden we deze Servaes Coolman als koper in Merendree, zie L. NEYT, *De staten van goed van de heerlijkheid Merendree*, deel I, 1583-1674, Tielt, 1980, blz. 100.
- (6) Petrus Swallens (gelatiniseerd tot Schellenus) was van 17.10.1647 tot aan zijn dood op 14.3.1664 pastoor van Merendree. Hij was afkomstig uit



- het bisdom Mechelen. Voorheen was hij pastoor te Melsen van 1636-1647. Hij stierf op 62-jarige leeftijd, zie F. MICHEM, *De pastoors van het Land van Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. IV (1973), blz. 147.
- (7) Op 8.3.1667 kocht Charles Van Hoorebeke, fs. Pieter een stuk grond te Landegem van Roelant van Hauwe, zie L. NEYT, *Staten van goed...*, blz. 75.
- (8) Tussen 10.1.1673 en 13.1.1673 werd er in het sterfhuis van Frans Wieme, koster en ontvanger van Merendree, een verkoping gehouden, zie L. NEYT, *Staten van goed...*, blz. 105.
- (9) Allebei afgedrukt in L. NEYT, *De drie windmolens...*, blz. 29 en 30.
- (10) Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden. Opgenomen op initiatief van graaf Ferraris, Pro Civitate, Brussel, 1965.
- (11) De gesneuvelde zijn: Georg Waldschmidt, Karl Hörburger, Thede Johannsen, Adam Andersen, Peter Sörensen, Kasper Hanswirth, Richard Anclam, Hans Brodersen, Asmus Christensen, Andreas Trensén en Herman Schiebold.
- (12) In hun artikel *De kerkdorpen Merendree en Hansbeke heemkundig bekeken*, Heemkundig Genootschap van het Meetjesland, 1979, schrijven L. DE RUYCK, R. MOELAERT en A. RYSERHOVE (blz. 37) dat na de gevechten aan de brug in 1918 „alleen de trapvormige voorgevel” was overgebleven. Op de foto van 1914-15 ziet men een puntgeel en geen trapgevel!
- (13) L. DE RUYCK, R. MOELAERT, A. RYSERHOVE, *De kerkdorpen Merendree en Hansbeke...*, blz. 37.

## Bijlage

### ACTE VAN GRONDAFSTAND VAN 3 SEPTEMBER 1660

S. Maria kapelle aen den Meulen van Meerendre Compareerde in persoone Servaes Coolman als tegenwoordich / proprietaris vande goederen genaempt van Caudenhove binnen Merendre, te kennen gevende dat alsoo den heere pasteur / midtsgaders kerckm(eeste)rs ende eenige notabele der voorn(oemd)e prochie hem hadden seer instantelyck aensocht van te willen / gedooghen dat tere Godts ende vande heylighe moeder Maria saude gestelt worden een capelleken op eenen / beck aenden westcant van een stick landts genaempt van audts tyden de ses gemeten gelegen op meulecautere strec-kende / westwaerts tot aende straete ende meulenberch, suyt deselve straete ende noort een landtwech ofte weghele Soo ist / dat hy, comparant heeft

verclaerst, (*sic*) soo hy doet by desen, tselve hun versoeck toegestaen thebben, ende tot dien den selven / beck sal blyven ongelabeurt ende ongecultiveert ter linge van omtrent de XXXV voeten oostwaerts inne vanden beck / ende meulene, dies sullen de voorn(oemd)e heere pasteur, kerckm(eeste)rs ende notabele alsdan den selven beck ofte plaetse doen fraey / beplanten met eene groene wassende haeghe tot wydenisse ende cieraet, ende voorts van binnen de haeghe voor ende / rontsomme de cappelle planten troncklinden ofte buek(e)nboomen, blyvende altyts den eygendom vanden selven gront ende boomen / voor alsnoch aenden comparant all twelck de voorn(oemd)e heere pasteur, kerckm(eeste)rs ende notabele hebben over t' voorn(oemd)e gemeente van nu ende ten eeuwighen daeghe door de personen van dheer ende m(eeste)re Petrus / Schellenus paster vande selve prochie van Merendre Charles van hoorebeke f(i)liu)s p(i)ete)rs meyer, ende francois wieme fs francois als coster de welcke ten effecte voors(eyd) ten desen mede gecompareert syn ende dese passeringhe oock geteeckent hebben, dus wordden / sylieden oock gehauden te besorgen dat tvoors(eyde) stuck landts inde ommestellinghe pointinge ende settinge naer advenant vande / grootte vanden selven beck vermindert ende affgeschreven worde bij schepenen poincters ende setters alles onder t' verbant als naer rechte / Aldus gedaen ende gepasseert binnen dese stede van Ghendt op den derden vande maendt Septembre sestienhondert ende tsestich / voor my Antoine Jonart notaris royael in Ghendt ter presentien van Adrianus Luycx ende S(ie)r Lionus Rons getuygen hierover / geroepen ende gebeden, die de minute deser tmynder prothocolle berustende benefens de voornoemde comparanten ende / my notaris respectievelyck hebben onderteckent

quod Attestor  
A. Jonart not(ari)s pub.



## RIETGAVERSTEDEN 25 JAAR

Het heemkundige museum Rietgaverstede te Nevele bestaat 25 jaar. Een geschikte gelegenheid om eens een bezoekje te brengen.

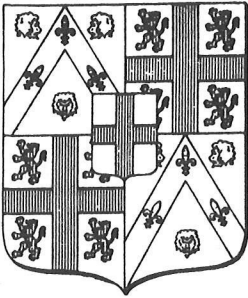
U vindt er o.m. volgende afdelingen:

- letterkunde: foto's en werken van Cyriel Buysse, Rosalie en Virginie Loveling, Aldhemar Camille Van der Cruyssen, Monika Van Paemel en Basiel De Craene;
- oorlogsgeschiedenis: de gevechten te Nevele en omstreken tijdens de twee wereldoorlogen;
- plaatselijke geschiedenis: archeologische vondsten, geschiedenis van de gemeenten, oude ambachten, negentiende eeuwse keukens, klederdrachten, pronkkamer;
- verder: landbouwgereedschap, wagenhuis, neo-gotisch tabernakel, fossielen, brandweermateriaal.

Met museum is toegankelijk tussen 1 mei en 1 november, elke eerste zondag van de maand van 14 tot 18 uur.

Na telefonische afspraak ((091) 71 51 66) zal conservator A. Janssens graag groepen ontvangen.

Adres: A.C. Van der Cruyssenstraat 60, 9850 Nevele.



## DOCUMENTATIECENTRUM

„HET LAND VAN NEVELE”

Het documentatiecentrum is gevestigd in een lokaal dat door het gemeentebestuur ter beschikking werd gesteld in het vroegere gemeentehuis van Merendree, Veldestraat 49.

Belangstellenden vinden er een uitgebreide bibliotheek met gespecialiseerde werken over het verleden van onze streek. Ook tijdschriften van andere heemkundige kringen kunnen er geraadpleegd worden. Voor stamboomvorsers bezit het documentatiecentrum een rijke bron aan informatie, nl. van 750 staten van goed van Nevele een gedetailleerde fiche met allerlei nuttige gegevens over families uit het Land van Nevele.

Iedereen, ook wie geen lid is van de heemkundige kring, kan boeken, tijdschriften en documenten ter plaatse raadplegen.

Het documentatiecentrum is elke eerste zondag van de maand open van 10.30 tot 12 uur.

## INHOUD

A. STROBBE, Hulins kapel in Lotenhulle .....	3
A. MARTENS, Het kapelletje van Onze-Lieve-Vrouw onbevleete ontvangenis te Hansbeke .....	29
A. JANSSENS, Het Raasboomkapelletje van Bachte-Maria-Lerne .....	39
F. MICHEM, De Sint-Arnolduskapel te Vinkt .....	43
A. JANSSENS, De kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Troost te Meigem .....	45
A. JANSSENS, De H. Amanduskapel te Zeveren .....	49
I. BUYSSSE, Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes te Poeke .....	57
L. LAVENT, Het kapelletje van Onze-Lieve-Vrouw- in-Nood te Vosselare .....	59
J. LUYSSAERT, S. Maria kapelle aen den meulen van Meerendre .....	63

Wegens plaatsgebrek worden de rubrieken „Verslagen” en „Voor u gelezen”  
verschoven naar ons volgend tijdschrift.



### **Voorzitter en voorzitter redactieraad**

Jan LUYSSAERT  
Veldestraat 26  
9841 NEVELE-Merendree

### **Ondervoorzitter**

Arnold STROBBE  
Lokouter 5 C  
9856 AALTER-Lotenhulle

### **Secretaris en bibliothecaris**

Lieven DE RUYCK  
Heigestraat 45  
9840 NEVELE-Landegem

### **Penningmeester**

André BOLLAERT  
Beentjesstraat 24  
9850 NEVELE-Poesele

### **Bestuursleden**

- I. BUYSSE, Knokstraat 12, 9880 Aalter-Poeke
- Y. DE VOS, Kalkhofstraat 7, 9800 Deinze
- D. D'HOOGHE, Langemunt 58, 9850 Nevele
- D. HEYNSSSENS, Bovenstraat 12, 9840 Landegem
- A. JANSSENS, A.C. Van der Cruyssenstraat 60, 9850 Nevele
- A. MARTENS, Spinmolenplein 263, 9000 Gent
- M. MICHIELS, Langemunt 104, 9850 Vosselare
- G. SCHAECK, Vosselarestraat 16, 9840 Landegem
- J. VAN DE CASTEELE, Rodenbachstr. 74, 9910 Gent-St.-Amandsberg

